Ազգ
Azg
armenian daily

10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2000 ՈՒՐԲԱԹ 202 (2170)

Ռուսաստանը եւ Ադրբեջանը կարող են համաձայնության գալ Կասպիցի կարգավիճակի հարցում

ՄՈՍԿՎԱ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինի՝ նոյեմբերի վերջին Բաքու կատարելիք այցի ընթացքում Ռուսաստանը եւ Ադրբեջանը կարող են համաձայնության գալ եւ «վերջակետ դնել Կասպից ծովի կարգավիճակի խնդիրների շուրջ իրենց դիրքորոշումներում»: Այդ մասին Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւն այսօր հայտարարել է ՌԴ նախագահի հատուկ ներկայացուցիչ, փոխարտգործնախարար Վիկտոր Կալյուժնու հետ կայացած հանդիպմանը:

Հեյդար Ալիեւն ընդգծել է, որ Ադրբեջանին եւ Ռուսաստանին անհրաժեշտ է Կասպից ծովի առափնյա պետությունների ղեկավարների հանդիպման նախօրեին Կասպիականի խնդիրների վերաբերյալ երկկողմ համաձայնագիր ստորագրել այն պայմանագրի օրինակով, որն ստորագրվել է Ռուսաստանի եւ Ղազախստանի միջեւ: Երկու երկրների միջեւ տվյալ հիմնախնդրի շուրջ մեծ տարակարծություններ չկան, նշել է Ալիեւը:

ԾԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՃԱՆԱՉՈՒՄ

Հայտարարություն

Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության

Նոյեմբերի 8-ին Ֆրանսիայի խորհրդարանի Սենատն ընդունեց օրենք, որը հրապարակայնորեն ճանաչում է 1915 թ. Հայոց ցեղասպանությունը: Այդ փաստով Ֆրանսիայի Հանրապետության խորհրդարանը ճանաչեց XX դարի երկրորդ տասնամյակում Թուրքիայի իրականացրած մեծագույն ոճրագործությունն՝ ուղղված հայ ժողովրդի դեմ:

Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչությունը Ֆրանսիայի Հանրապետության Սենատի որոշումը դիտարկում է որպես լուրջ քայլ պատմական ճշմարտության վերականգնման, հայ եւ ֆրանսիացի ժողովուրդների բարեկամության հետագա ամրապնդման, ժողովրդավարական բարձրագույն արժեքները հարգելու ուղղությամբ:

ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունը գտնում է, որ Սենատի որոշումը արդյունքն ու վկայությունն է.

– Ֆրանսիայի օրենսդիրների, քաղաքական մի շարք կուսակցությունների, հայ համայնքի, հայկական ազգային կուսակցությունների, հասարակության լայն զանգվածի հավատարմությանը ժողովրդավարական արժեքներին, մարդու իրավունքների պաշտպանությանը, ֆրանսիական ժողովրդի լավագույն ավանդույթներին,

– Հայաստանի Հանրապետության նախագահի, քաղաքական իշխանությունների հետեւողական գործողությունների ուղղված 1915 թվականի Հայոց ցեղասպանության ճանաչմանը: Հայաստանի Հանրապետության միջազգային վարկի բարձրացման:

Արեւմտաեվրոպական պետությունների քաղաքականության՝ հանդես գալու ուրույն տեսակետով, դիմակայելու միեւնույն աշխարհը դարձնել միաբեւեռ եւ ծառայեցնել մեկ պետության շահերին ու հետաքրքրություններին:

Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչությունը շնորհակալական խոսք է ուղղում Ֆրանսիայի ժողովրդին, որը 1915 թ. ոճրագործության հետեւանքով երկրում բնակություն հաստատած հարյուր հազարավոր հայերի համար պայմաններ էր ստեղծել լիարժեք կյանքի համար, թույլ տվել, որ նրանք հնարավոր ավանդը բերեն Ֆրանսիայի եւ աշխարհի տնտեսության, մշակույթի զարգացմանը:

Սենատի որոշումը նոր որակ է պայմանավորում հայ-ֆրանսիական հարաբերությունների մեջ, հետեւողական գործողությունների կոչում Հայ դատի պայքարի գործում:

Վարդան Օսկանյանը կմասնակցի Եվրոպական ֆորումին

Նոյեմբերի 24-25-ը Բեռլինում կկայանա ավանդական Եվրոպական ֆորում միջոցառումը, որին ի թիվս այլ երկրների նախագահների, վարչապետների, արտգործնախարարների, ներկա կգտնվի ՀՀ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը: Ֆորումին մասնակցելու են նաեւ միջազգային կազմակերպությունների բազմաթիվ ներկայացուցիչներ: BMW-ի, Հերբերտ Կվանտ հաստատության եւ «Ֆայնենցլ թայմսի» կազմակերպած արդեն վեցերորդ անգամ անցկացվող ֆորումն այս տարի կրում է «Եվրոպան 21-րդ դարում» վերնագիրը: Քննարկման նյութ են լինելու «Եվրոպական միավորման ապագան», «Ռուսաստանը Եվրոպայում, համագործակցության հնարավորություններ եւ հեռանկարներ» եւ այլ թեմաներ: Ռուսաստանի Դաշնությունը ներկայացնելու է արտգործնախարար Իգոր Իվանովը: Ֆորումի հրավիրյալների թվում հիշատակված չեն Ադրբեջանի եւ Թուրքիայի անունները:

Ա. Հ.
Գերմանիա

ԱՆԴԱՄԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանը պաշտոնապես հրավիրվում է Եվրոպայի խորհուրդ

Նոյեմբերի 8-ին Եվրոպայի խորհրդի նախարարների ներկայացուցիչների 107-րդ նիստում կոնսենսուսով ընդունվել է որոշում, որով Հայաստանը եւ Ադրբեջանը հրավիրվել են դառնալ Եվրոպայի խորհրդի անդամ երկրներ:

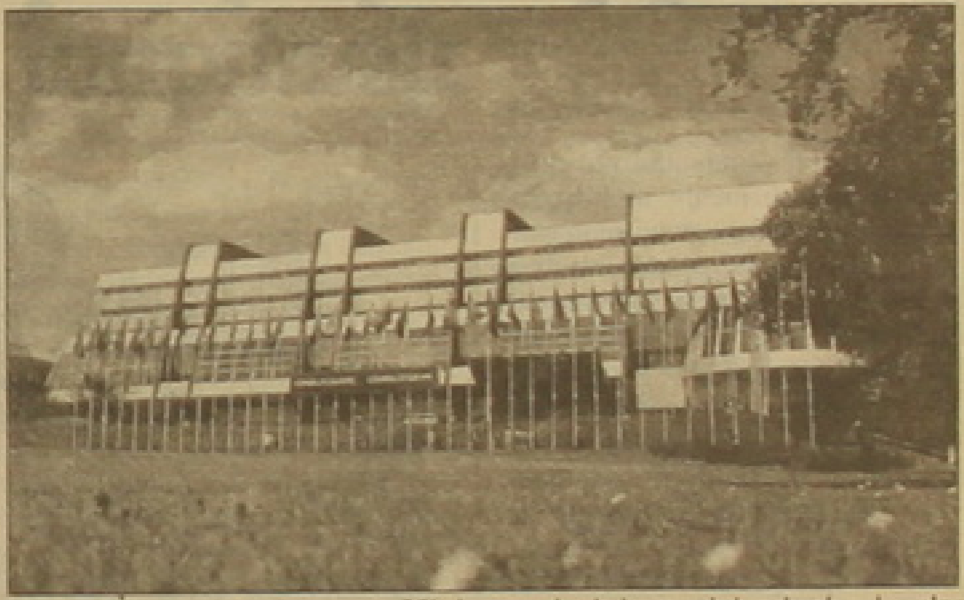

Ինչպես հայտնեցին ՀՀ ԱԳՆ հասարակայնության հետ հարաբերությունների վարչությունից, նոյեմբերի 9-ի առավոտյան ՀՀ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը Եվրոպայի խորհրդի գլխավոր քարտուղարի պաշտոնական հրավերով մեկնել է Ստրասբուրգ մասնակցելու Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեի լիագումար նիստին, ուր բանածեւի տեսքով կհաստատվեն Հայաստանի, ինչպես նաեւ Ադրբեջանի, Եվրոպայի խորհրդին անդամակցության հրավերները: Նույն օրը նախարար Օսկանյանը ելույթ կունենա նախարարների կոմիտեի նիստում:

ԱԳՆ հաղորդագրության մեջ նշված է, որ այս ձեռքբերումը արդյունք է Հայաստանի Հանրապետության արտաքին քաղաքական գերատեսչության, Եվրոպայի խորհրդում Հայաստանի Հանրապետության ներկայացուցչության ինչամյա, ինչպես նաեւ ՀՀ այլ գերատեսչությունների հետեւողական աշխատանքի եւ համագործակցության:

Հայաստանը կդառնա Եվրոպայի խորհրդի լիիրավ անդամ համապատասխան ընթացակարգն ամբողջացնելուց հետո: Այսինքն՝ Հայաստանի Ազգային ժողովը պետք է վավերացնի Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրությունը, ինչից հետո կկազմակերպվի Հայաստանի Հանրապետության նախագահի պաշտոնական այցը Ստրասբուրգ: ՀՀ նախագահը Եվրոպայի խորհրդի գլխավոր քարտուղար Վալտեր Շվիմերին կհանձնի Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրության ընդունման վավերագիրը, իսկ արտգործնախարարը կստորագրի «Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների եվրոպական կոնվենցիան»:

Այս ընթացակարգն ամբողջացնելուց հետո Ստրասբուրգի Եվրոպայի պալատի առջեւ կբարձրացվի ՀՀ դրոշը, եւ Հայաստանը կդառնա Եվրոպայի խորհրդի 42-րդ անդամը:

Հայաստանի նախագահը Եվրախորհուրդ ընդունվելու մասին

Իր գնահատականը տալով Հայաստանի Եվրախորհուրդ ընդունվելու վերաբերյալ, Ռոբերտ Քոչարյանն այն կարծիքը հայտնեց, որ եվրոպական ժողովրդավարության նվազագույն չափանիշները Հայաստանում արդեն կայացած են, եւ Եվրախորհուրդը ճանաչում է այդ հանգամանքը: Դա մեր ժողովրդին, ըստ նախագահի, «առաջին հերթին կտա ժողովրդավարություն»: Որպես ժողովրդավարության առկայության մասին սովորաբար բերվող առաջին փաստարկ այս անգամ եւս նշվեց ազատ մամուլը, որի մասին մեր իշխանավորները մոռանում են հիշատակել, երբ նրա կանոնավոր գործունեությանը նպաստելու հարցեր են առաջանում:

Ա. Մ.

ԱՄՆ

Ամերիկացիները նախագա՞հ են ընտրել, թե՞ ընտրաշրջան շարունակվում է

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

ԱՄՆ-ն ազատության երկիր է: Իզուր չէ, որ ամերիկացիները հպարտանում են դրանով: Այդ հպարտությունը, սակայն, չի խանգարում ֆինանսատնտեսական կառույցներին, որպեսզի իրենք որոշեն ազատության սահմանները: Քանի որ նրանց որոշումը ԶԼՄ-ների միջոցով հեշտությամբ պարտադրվում է շարքային քաղաքացիներին, ուստի աբսուրդի հասնող կամայականությունը երկրում օրինաչափություն է դառնում: Տվյալ դեպքում թվում է, թե կարեւորն օրինաչափությունը չէ, այլ ծավալման որոշակի, փուլում կամայականության վերածումը խեղկատակության:

ԱՄՆ-ի նախագահական ընտրությունները, ամենայն հավանականությամբ, որեւէ առնչություն չունեն ֆինանսատնտեսական կառույցների կամայականության հետ: Վերջիններս ընդամենը նախագահության թեկնածուներին են ֆինանսավորում, որի հետեւանքով ընտրողները ընտրաշավի փոխարեն ականատես են լինում սանձարձակ շոուների: Դրանք որպես կանոն հաճելի միջոցառումներ են, ինչու չէ, նաեւ հասարակությանը կողմնորոշելու արդյունավետ միջոց: Բայց երբ նախագահության թեկնածուն շոուն դարձնում է նախագահ դառնալու միջոց, ապա ինքն էլ դառնում է կամակատարը նրանց, ովքեր ֆինանսավորում են դրա կազմակերպումը:

Տես № էջ 2

«Իրանի ձայն». Թուրքիան ռազմամոլական քաղաքականություն է վարում

ԹԵՀՐԱՆ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Իրանի ձայնը» նշում է, թե Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչմանը նպաստող ուժերի մի մասը նպատակ ունի խոչընդոտել հայ-թուրքական հարաբերությունների բարելավմանը, իսկ Թուրքիան էլ ջանում է երկաթյա բռունցքի քաղաքականությամբ Հայաստանը վերածել թույլ երկրի:

Մեջբերվում են Գերմանիայի կառավարության վիճակագրության ծառայության տվյալները, ըստ որի, 1999 թ.-ին Անկարան ավելի քան 640 մլն. մարկի սպառազինություն է գնել միայն Գերմանիայից: Անցած տարի տարում Թուրքիան Գերմանիայի զինարտադրության ամենամեծ գնորդն է եղել եւ միայն 1997-ից հետո է առաջնությունը զրավել Իսրայելը: Ըստ «Սաբահ» թերթի, Թուրքիան որոշել է 328 մլն. դոլար արժողությամբ 551 զրահամեքենա գնել: Թուրքիան մտադիր է Ռուսաստանից կամ ԱՄՆ-ից անուղղով 145 հարձակողական ուղղաթիռ գնել: Ռուսաստանը գործարքը շահելու համար համաձայնել է գումարը 4 մլրդ. դոլարից իջեցնել 2 մլրդ. դոլարի:

Նշվում է, թե կառավարության նման որոշումները բողոք են առաջացրել երկրի խորհրդարանում, քանի որ բնակչության 76%-ը դժգոհ է իր աղքատությունից, իսկ անցած 9 ամսում երկրի բյուջեն 18 մլրդ. դոլարի ճեղքվածք է տվել: Ըստ ռազմական փորձագետների, ներկայումս Թուրքիային որեւէ ռազմական վտանգ չի սպառնում, նույնիսկ Հունաստանից, բայց կառավարությունը՝ պատճառաբանելով տարածաշրջանային լարվածությունը, շարունակում է զինել բանակը: Թուրքիան անվերջ լարված հարաբերություններ է ստեղծում Իրանի, Կիպրոսի, Հունաստանի, Իրաքի հետ: Ըստ քաղաքական դիտորդների, չնայած իր տնտեսական անմխիթար վիճակին, Թուրքիան շարունակում է իր ռազմամոլական քաղաքականությունը՝ դրանով ավելի վնասելով տարածաշրջանային կայունությանը:

ԱԶԳ

ԸՆԹԱՑԻԿ

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ

Օրախնդիր հարց չէր լուծում, երկրի ապագան ինչո՞ւ էր վտանգում

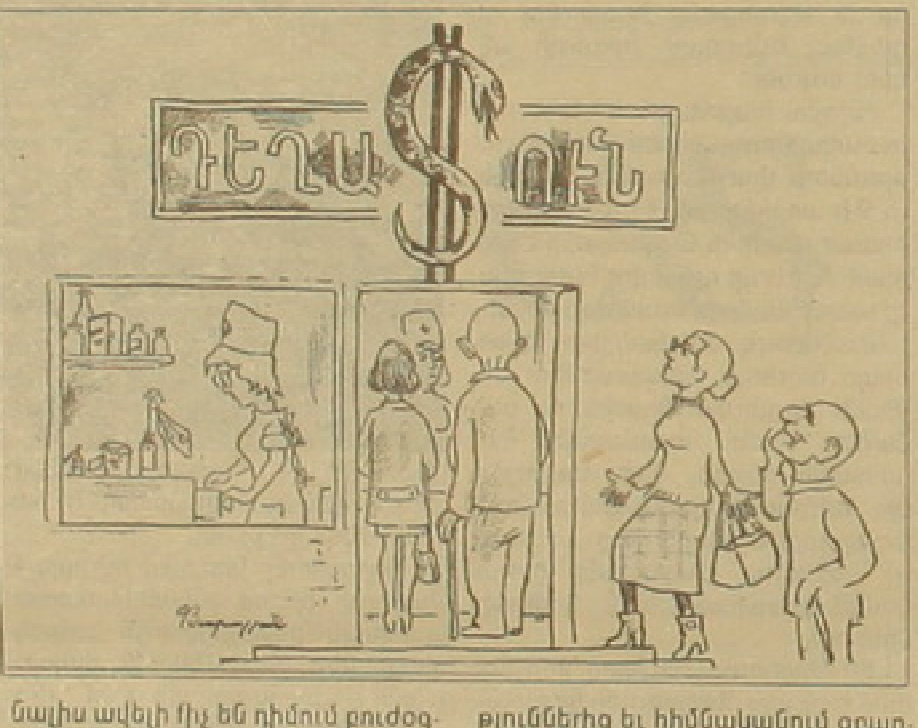

Դեղորայքային շուկան կարգավորման գործընթացում է, բնակչությունը փոքր-ինչ ազատագրվել էր «սեւ շուկայում» շրջանառվող կասկածելի, երբեմն նույնիսկ անհասկանալի բաղադրությամբ դեղորայքից, երբ երկրի կառավարությունն առաջընթացը զարգացնելու փոխարեն նախընտրեց ճահիճը վերականգնել: Որոշվել է դեղորայքի վրա ավելացված արժեքի հարկ սահմանել, որը, մասնագետների գնահատումով, նշանակում է 50 տոկոսով թանկացնել դեղորայքը, տուրք տալ էժանագին, հետեւապես անորակ դեղորայքի շրջանառությանը, կառավարությունը կարեւորագույն խնդիր ունի՝ լցնել բյուջեն: Եթե նպատակն առողջապահության ոլորտը հարկելն էր, կարելի էր մեկ այլ տարբերակ նախընտրել, որը կարող էր մի խավի գրպանին հարվածել, բայց ոչ ուղղակիորեն վտանգել ազգաբնակչության բոլոր խավերին: Այս հարցում մեղադրվում է ֆինանսների նախարարությունը, բայց, տարօրինակ չէ՞, որ կառավարության նման կարճատեսության դեմ ըմբոստության նշաններ ցույց չի տալիս առողջապահության նախարարը:

Բնակչության սոցիալական վիճակը կամ ավելի ճիշտ կլինի ասել՝ աղքատության նկարագիրը որոշելու համար տարեկան մի քանի տասնյակ ուսումնասիրություններ են կատարվում Հայաստանում, որից, պարզվում է, հետեւություններ են անում միայն միջազգային դոնոր կազմակերպությունները: Բազմաթիվ ծրագրեր են իրագործվում՝ բնակչության կենսամակարդակը ընդունված չափանիշներին համապատասխանեցնելու նպատակով՝ հիմքում դնելով կրթության, առողջապահության հարցերը: Գուցե հենց ա՞յդ է պատճառը, որ երկրի կառավարությունն իրեն պարտավորված չի զգում սեփական ազգաբնակչության տարրական խնդիրները լուծելու հարցում, որից հարկվող գումարներով ինքը շռայլորեն վարձատրվում է: Ինչպե՞ս կարելի էր մտածել դեղորայքը հարկելու մասին մի երկրում, որտեղ ընտանիքի պլանավորման ձեւ կարող է լինել, օրինակ, բարձունքից վայր թռչելով խնդրին լուծում տալը:

Բարեկեցիկ երկրներն անգամ ձեռնպահ կմնային այս ոլորտին միջամտելուց, իսկ եթե Հայաստանի կառավարությունն այդ հարցում չի տատանվում՝ կնշանակի անտեղյակ է բնակչության սոցիալական վիճակից: Այդ իսկ պատճառով ավելորդ չենք համարում որոշ քաղվածքներ ներկայացնել հրապարակված վիճակագրություններից: «Վերջին տասը տարվա ընթացքում էապես փոխվել է բնակչության առողջ (վատառողջ) լինելու զգացողությունը, մարդիկ հիվանդ լինելու հանգամանքն սկսել են կապել ծայրահեղ վատառողջ լինելու հետ, եւ, հետեւաբար, առողջ են իրենց համարում, եթե կարողանում են դեռեւս ֆիզիկապես շարժվել: Ուստի հարցվածները հաճախակի չեն էլ մտաբերում իրենց ընթացիկ հիվանդությունը, իսկ մտաբերելով անգամ «բանի տեղ չեն դնում»: Հիվանդանալիս ավելի քիչ են դիմում բուժօգնության կանայք, քան տղամարդիկ, մեծահասակները, քան երեխաները, եւ գյուղի, քան քաղաքի բնակիչները: Չդիմելու հիմնական պատճառը վճարելու հնարավորություն չունենալն է» (ընդգծումը մերն է- Ա. Պ.), («Աղքատությունը Հայաստանի բնակչության խոցելի խմբերում», 99 թ. ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակ):

«Վիճակագրությունը վկայում է, որ վերջին 10 տարվա ընթացքում բժշկական հաստատություններ հաճախողների թիվը մեկ բնակչի կտրվածքով կրճատվել է 2-3 անգամ, գրանցված մահճակալների թվով (օր ցուցանիշի գծով՝ 2 անգամ): Հաճախորդների ավելի քան 2/3-ը չի օգտագործում բուժմիջոցներ, 32 տոկոսը զբաղվում է ինքնաբուժմամբ: Բնակչության ծանր տնտեսական պայմանները եւ բժշկական ծառայության բարձր գներն առողջապահական համակարգը դարձնում են ֆինանսապես անմատչելի հիվանդների 34 տոկոսի համար (ՀԲ-ի «Աղքատության կրճատման միջանկյալ ռազմավարական ծրագրի նախագծից», 2000 թ.):

«Անցումային շրջանում բուժպրոֆիլակտիկ հաստատություններ բժշկական օգնության համար բնակչության դիմելու ակնհայտ անկում է նկատվում, ինչը բնավ էլ նրա առողջական վիճակի բարելավման վկայությունը չէ: Բնակչությունը բժիշկների օգնությանն է դիմում ամենաանհետաձգելի եւ արտակարգ դեպքերում: Չդիմելու հիմնական պատճառը բժշկական ծառայությունների թանկությունն է (ընդգծումը մերն է- Ա. Պ.), հիվանդանալով՝ աղքատ մարդիկ ավելի սակավ են օգտվում բժշկական ծառայություններից եւ հիմնականում զբաղվում են ինքնաբուժմամբ»: («Զեկույց կանանց իրավիճակի մասին», 99 թ. ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակ»):

Վիճակագրության որ տեքստն էլ ընտրենք՝ պատկերը չի փոխվի, ուստի բավարարվենք բերված օրինակներով եւ ընդունենք, որ իշխանություններին անհասանելի են եղել այս ուսումնասիրությունները: Բայց մի՞թե կառավարությանը հայտնի չէ, որ այդ քայլով ոչ միայն օրախնդիր հարց չի լուծում, այլ հեռանկարում խոցելի է դարձնում ազգային անվտանգությունը: Գաղտնիք չէ զորակոչիկների առողջական վատթար կամ կիսաառողջ վիճակը, որից հետագայում բազմաթիվ խնդիրներ են ծագում: Կանանց մեծ մասի առողջական վիճակը, որը սերունդներին է փոխանցվում: Վերջապես ո՞րն է նպատակը, սոցիալական վիճակից դժգոհ, առայժմ հատվածաբար փողոց դուրս եկող այս կամ այն խավին համախմբե՞լը: Այսպիսի քաղաքականությամբ հեռու չէ նաեւ այդ օրը:

ԱՆՈՒՇ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

120 աշխատատեղ, 300-ն էլ հնարավոր է, եթե...

Այս տարվա հունիսից, խախտելով երբեմնի ավելի քան 1000 ընտանիք կերակրող տրիկոտաժի արտադրական միավորման մոտ տասնամյա լռությունը, նույն արտադրական բազայի վրա մեկնարկել է «Գորիսի տրիկոտաժ ՓԲԸ»-ն (խորհրդի նախագահ՝ Ռուդիկ Բալասանյան): Եվ ամենահիշատակելին, 120 աշխատատեղ, 20-25 հազար միջին աշխատավարձ: Ավելացնենք՝ 35 տեսակի արտադրանք, սպառման մեծացող շուկա՝ Մոսկվա, Պյատիգորսկ, Վոլգոգրադ: Առաջիկա օրերին Երեւանում կկնքվի պայմանագիր չեխական «Ընկոզա» ֆիրմայի հետ: Չեխ գործարարները գորիսեցի տրիկոտաժագործների արտադրանքին ծանոթանալու հնարավորություն էին ունեցել ՏԱՍԻՍ ծրագրի շրջանակներում, «Ձեռներեցության աջակցման կենտրոնի» կազմակերպած ցուցահանդես-տոնավաճառի ժամանակ: «Կառավարություն է ներկայացված մեր խորհրդի բիզնես ծրագիրը: Հաջողության դեպքում աշխատատեղերի թիվը կարող ենք հասցնել 300-ի, եթե իհարկե, արծաթի պես ծանրացող հարկային բեռից ընչահեղձ չլինենք» ասում է խորհրդի գործադիր տնօրեն Խորեն Խաչատրյանը, «թե չէ ստիպված ենք, իրոք, շատ թանկ վճարել յուրաքանչյուր աշխատատեղի համար: Եթե, գոնե, որոշակի ժամանակով ազատված լինենք շահութահարկից, ապա կարելի է հաստատուն ոտքի կանգնել: Մերօրյա իներտ արտադրության պայմաններում, կարծում եմ, հարկային քաղաքականության հիմքում դրված պետք է լինի խթանելու, նպաստելու տրամաբանությունը եւ ոչ թեւերը խուզելու ասես խրախուսվող պրակտիկան»:

ԼԵՆԱ ՀՈՎԱՆԵՍՅԱՆ

ԴԱՐՁԱԲԱՆՈՒՄՆԵՐ

Եվրախորհրդին Ադրբեջանի անդամակցության առկախումը քիչ հավանական է

Ազգային ժողովի արտաքին հարաբերությունների մշտական հանձնաժողովի անդամ Արմեն Ռուստամյանը Եվրախորհրդարանին Հայաստանի եւ Ադրբեջանի անդամակցության վերջին փուլի մասին որոշ պարզաբանումներ ներկայացրեց: Ըստ նրա, չնայած գործընթացի բարեհաջող հանգրվանին, անդրկովկասյան երկու հանրապետությունների առջեւ դրված են պարտավորություններ, որոնցից երեքը ընդհանուր են երկուսի համար էլ: Դրանցից առաջինը ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորումն է, երկրորդը՝ երկու պետությունների միջեւ բարիդրացիական հարաբերությունների խթանումը, ապա ժողովրդավարական արժեքների ամրապնդման նպատակով սահմանադրական փոփոխություններ կատարելու եւ ընտրական օրենսգիրքը եվրոպական չափանիշներին մոտեցնելու միջոցառումները: Ադրբեջանի առջեւ կանգնած են նաեւ վերջին խորհրդարանական ընտրությունների ընթացքում եվրախորհրդի դիտորդական խմբի արձանագրած բազմաթիվ խախտումները 1 ամսվա ընթացքում շտկելու պահանջները: Տեղում տարվելիք աշխատանքներին հետեւելու նպատակով Ադրբեջան է մեկնելու հատուկ պատվիրակություն, որը մոնիտորինգային կարգով կաշխատի պարզել, թե պահանջված վերափոխումները, որը տեղի կունենա տասը ընտրատարածքում, ինչքանով է համապատասխանում ժողովրդավարության չափանիշներին: Այդ աշխատանքների հիման վրա կազմվելու է հաշվետվություն եւ զեկույցի կարգով հաջորդ տարվա հունվարի 17-ին ներկայացվելու է եվրախորհրդի Նախարարների կոմիտեին, որն էլ կորոշի՝ մնո՞ւմ է արդյոք Ադրբեջանը եվրոպական կառույցում, թե՞ անորոշ ժամանակով նրան հրաժեշտ է տալու: Նախնական մտավախությունը սակայն այն էր, որ հնարավոր էր այդ դեպքում դրվեր նաեւ Հայաստանի հարցը, քանի որ անդամակցման հիմքում ընկած էր միաժամանակության խնդիրը: Երկար քննարկումներից հետո որոշվել է, որ նշված օրը կայանալիք նիստում նման խնդիր չի դրվելու, Ադրբեջանի հարցը կքննարկվի առանձին: Այս որոշմանը դեմ է արտահայտվել Թուրքիան, սակայն մյուս անդամների եւ հատկապես Հայաստանի ջանքերի շնորհիվ հարցը վճռվել է հօգուտ Հայաստանի: Փաստորեն, հարցականի տակ է դրված Ադրբեջանի անդամության հարցը, սակայն պրն Ռուստամյանի խոսքերով, ըստ փորձագետների, այդ երկրի անդամակցության առկախումը քիչ հավանական կլինի:

Հայաստանին մնում է միայն իրավաբանական որոշ գործընթացներ անցնել, որոնցից գլխավորն այն է, որ Ազգային ժողովը պետք է վավերացնի եվրախորհրդի կանոնադրությունը, իսկ ամենավերջում՝ պետական դրոշի բարձրացմամբ (Ստրասբուրգում) Հայաստանը պաշտոնապես կճանաչվի եվրախորհրդի անդամ:

Գ. ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

Ամերիկացիները նախագա՞հ են ընտրել...

Սկիզբը էջ 1

Ի դեպ, եթե ընտրարշավի շոուների ականատեսը ամերիկացի ընտրողներն էին, ապա այս խեղկատակության ականատես եղավ ողջ աշխարհը:

Մինչ դրա բնույթին անդրադառնալը, նշենք, որ նախագահական ընտրությունների ավարտին ամերիկյան հեռուստաընկերությունները նախ շտապում են ի լուր աշխարհի հայտարարել Գորի հաղթանակը, որոշ ժամանակ անց այդ հայտարարությունը նրանց իսկ կողմից հերքվում է եւ հաղթող է ներկայացվում Բուշը: Վերջինը հաղթող է ճանաչվում նաեւ ամերիկյան կենտրոնական մամուլի կողմից: Նույնիսկ Գորը ուղերձով շնորհավորում է իր մրցակցին: Դրան է հետեւում շնորհավորագրերի հեղեղն աշխարհի տարբեր ծայրերից: Ըստ երեւույթին, Բուշը դեռ չէր ծանոթացել արեւմտյան տերությունների, Ռուսաստանի, Հնդկաստանի, Չինաստանի, Ճապոնիայի ղեկավարների հեռագրերին, որոնց թվում էր նաեւ Թուրքիայի վարչապետ Բյուլենթ Էջեւիթի հեռագիրը, եւ ահա կասկածի տակ է դրվում նրա հաղթանակը: Այս ամենին իսկույն արձագանքում է Գորը՝ դիմելով Բուշին, ետ է վերցնում իր ուղերձը: Գորի օրինակով ԱՄՆ-ի պետքարտուղարություն են դիմում աշխարհի այն բոլոր երկրների ղեկավարները, որոնք նախագահի ընտրվելու առնչությամբ շուտափույթ շնորհավորել էին Բուշին: Վերջիններս խնդրում են շնորհավորագրերն առայժմ չհանձնել հասցեատիրոջը: Ստեղծվում է կատարյալ խառնաշփոթ:

Նոյեմբերի 9-ի առավոտյան թուրքական պետհեռուստատեսությունն անդրադարձավ խառնաշփոթի մանրամասներին: Ավելին, վկայակոչելով ամերիկյան աղբյուրները, նշեց, որ Բուշն ինքնավստահ է, չի կասկածում իր հաղթանակին: Ըստ երեւույթին, դեմոկրատները նույնպես համակերպվում են պարտության մտքի հետ: Նրանք ոչ միայն սին հույսեր չեն կապում Ֆլորիդա նահանգում կատարվող ձայների վերահաշվառման հետ, այլեւ այդ մասին հրապարակավ հայտարարում են:

Բոլոր հիմքերը կան ենթադրելու, որ վերոհիշյալ խառնաշփոթի պատճառը դեմոկրատները չեն, ոչ էլ ընտրությունների ազատ եւ արդար հիմունքների անցկացման հարցում ամերիկյան ԶԼՄ-ների եւ հատկապես հեռուստաընկերությունների շահագրգռությունը: Ինչ վերաբերում է թյուրիմացությանը, ապա ինչպես հասկանալ, երբ ընտրությունների արդյունքներն ԱՄՆ-ի մասշտաբով ընդամենը ժամերի ընթացքում են ամփոփվում, իսկ այդ ամփոփման հիման վրա հաղթողի անունն աշխարհին հայտնող ամերիկյան հեռուստաընկերությունները Ֆլորիդայում ձայների հաշվառմանն անդրադառնալիս ընդգծում են, որ դա կարող է օրեր տեւել՝ ընդհուպ 10 օր: Սա անտրամաբանական է, ուրեմն, խառնաշփոթը չի կարելի նաեւ թյուրիմացությամբ պայմանավորել: Բայց թյուրիմացությունները երբեմն ստեղծվում են կանխամտածված, հատկապես երբ խոսքը ԱՄՆ-ում նախագահական ընտրություններին է վերաբերում եւ նախագահական երկու թեկնածուներին էլ անմիջականորեն հովանավորում են հրեական լոբբիները, իսկ ամերիկյան մամուլին ու հեռուստաընկերություններին՝ ո՞վ:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության ժ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայություն / հեռ. 562941
Apple Macintosh
համակարգչային ծառայությունը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ ընթացիկ

Երեւանի մետրոպոլիտենի բաժնետոմսերի տնօրինումը տրվեց Երեւանի քաղաքապետին, ավիացիայի վարչությունը՝ վարչապետին: Առաջին հարցն, ըստ էության, արդեն լուծվել էր անցյալ շաբաթ Երեւանի քաղաքապետարանում նախագահի մասնակցությամբ կայացած խորհրդակցության ժամանակ: Կառավարությանը կից ավիացիայի վարչության ստեղծման նպատակներով Հայաստան ուղարկված դեղամիջոցները շահութահարկից ազատելու որոշման նախագիծը: Այն կուղարկվի Ազգային ժողով, որտեղ հավանության արժանանալու դեպքում 2001 թ. հունվարի 1-ից ուժի մեջ կմտնի: Սրանք բոլոր այն ոչ քաղաքաշինական խնդիրներն էին, որոնք երեկ քննարկվել էին, սակայն գերակշռողը քաղաքաշինական, մասնավորապես Երեւանին վերաբերող ման կարիք ուներ: Այսօր շինարարության ավարտական ակտի փաստագրման մեջ պարզեցում կատարվեց: Մյուս որոշումը վերաբերում էր կառուցապատման ծրագրերի մասին հասարակությանը տեղյակ պահելու կառավարության սահմանած կարգի պահանջին: Եթե մեծ կառուցապատում է լինում, ապա բնակչությանը տեղյակ կպահվի, բայց յուրաքանչյուր կրպակի րաբերյալ: Կառավարության նիստի ավարտից հետո քննարկվող հարցերի վերաբերյալ իր դիրքորոշումը հայտնեց նաեւ հանրապետության նախագահը. «Երեւանի քաղաքապետարանի ներկայացրած փաթեթը քաղաքաշինության խնդիրների վերաբերյալ ամբողջությամբ չընդունվեց, քանզի երկու հարցի վերաբերյալ անհրաժեշտ էին օրենսդրական նախաձեռնություններ, որոնք կկատարվեն հա-

Գլխավորը Երեւանի քաղաքաշինական խնդիրներն էին

Կառավարության երեկվա նիստում

տակն այստեղ փոփոխություններ անցկացնելն ու համակարգը նորմալ վիճակի բերելն էր, քանզի, ինչպես կառավարության նիստի ընդմիջմանը նշեց Ռոբերտ Քոչարյանը (որն, ի միջիայլոց, նախագահում էր նիստը), մինչ այժմ ներդրված ջանքերն այս ոլորտում սպասված արդյունքը չեն տվել: Իսկ Հայաստանում քրիստոնեության 1700-ամյակը տոնելու միջոցառումներին քիչ ժամանակ է մնացել եւ, բնականաբար, հույժ անհրաժեշտ է այստեղ իրավիճակը բարելավել, որովհետեւ առաջին տպավորությունը երկրից օտարերկրացի զբոսաշրջիկը ստանալու է օդանավակայանից: Կառավարության հաջորդ որոշումը դարձյալ այս համակարգին էր վերաբերում՝ «Հայկական ավիաուղիների» սեփականաշնորհումը: Այս կապակցությամբ ՀՀ պետական գույքի նախարար Դավիթ Վարդանյանը տեղեկացրեց, որ ավիաընկերության սեփականաշնորհումը նախապատրաստող նախկին հանձնաժողովը լուծարվել է: Ստեղծվել է նոր հանձնաժողով, որը խորհրդատուի ընտրությունից հետո կհայտարարի ընկերության սեփականաշնորհման մրցույթ: Ըստ նախարարի, դա տեղի կունենա 20 օր հետո: Կառավարությունում հաստատվեց նաեւ բարեգործական հարցերն էին, որոնց քննարկումն արդեն կանխորոշված էր արդեն հիշատակված Երեւանի քաղաքապետարանում կայացած խորհրդակցության ժամանակ: Բնական է, որ գլխավոր դեմքն այս հարցում Երեւանի փոխքաղաքապետ, գլխավոր ճարտարապետ Նարեկ Սարգսյանն էր, որն էլ առավել հանգամանալից ներկայացրեց իր առաջարկները եւ ընդունված որոշումները:

- 1998 թ. ընդունված «Քաղաքաշինության մասին» օրենքը եւ այս ընթացքում ընդունված այլ կարգեր շատ կոշտ դաշտ են ստեղծում կառուցապատողների համար: Այստեղ փոփոխություններ կատարելու եւ բարենպաստ պայմաններ ստեղծելու դեպքում միայն կարելի է ապօրինի շինարարություն կատարողներին խստագույնս պատժել: Կառուցապատողներին օգնելու համար հարկ է, որպեսզի նրանք իրենց հարցերը լուծեն մեկ մարմնի՝ քաղաքապետարանի միջոցով: Մինչդեռ այսօր պահանջվում է անցնել բազմաթիվ ինստանցիաներ, որոնք տրոհված են տարբեր գերատեսչությունների մեջ: Հատկապես նկատի ունենալով քրիստոնեության 1700-ամյակի միջոցառումները եւ օտարերկրյա ներդրողների խնդիրը, այս ամենը հստակեց- կամ շենքի կառուցման դեպքում հայտնի չէր, թե ում եւ ինչպես պետք է տեղյակ պահվեր: Երրորդը կառույցի գիտական փորձաքննական եզրակացության վերաբերյալ էր: Իմ կողմից հիշատակված մյուս խնդիրների վերաբերյալ եւս որոշակի եզրահանգումներ եղան, բայց դեռեւս վերջնական չեն: Օրինակ, քաղաքաշինության պետական տեսչության եւ քաղաքապետարանի իրավասությունների վերաբերյալ խնդիրը:

Երեւանի քաղաքապետ Ալբերտ Բազեյանն իր հերթին կարեւորեց լիազորությունների եւ պատասխանատվության հստակեցման հարցը: Նա նշեց, որ եթե քաղաքապետին է տրված քաղաքաշինական գործունեություն ծավալող սուբյեկտները վերահսկելու իրավունքը, ապա նրան պետք է տրվեն նաեւ համապատասխան լծակները՝ կարգազանցների վրա ազդելու համար: Ինչն այժմ օրենքով նախատեսված չէ: Երեւանի քաղաքապետը կարեւորեց նաեւ երկու ծրագրերի՝ Հյուսիսային պողոտայի եւ «Կասկադի» կառուցապատման ընդունումը կառավարության կողմից: Այստեղ բավականին ներդրումային առաջարկներ կային, ինչպես սպասարկման օբյեկտների, այնպես էլ բնակելի շինությունների կառուցման վե- ջորդ նիստի ժամանակ: Ընդունվել են նաեւ Երեւանի կենտրոնի երկու հատվածների կառուցապատման ծրագրերը: Ավիացիայի պետական կառավարման մարմնի վերականգնումը եւս կարեւոր եմ համարում»:

Նախագահն անդրադարձավ նաեւ այլ հարցերի: Նա մասնավորապես բացառեց կառավարությունում նոր, հատկապես ուժային նախարարների փոփոխությունների հնարավորությունը մոտակա ժամանակում, միաժամանակ նշելով, որ դա չի նշանակում, թե «թերացող նախարարները կմնան իրենց պաշտոններում»: Ռոբերտ Քոչարյանը խոստացավ «այնպես անել», որ մինչեւ տարեվերջ «լուրջ փոփոխությունների հասնենք» աշխատավարձերի, թոշակների եւ նպաստների գծով: Նրա կողմից հնարավոր համարվեցին նաեւ 2001 թ. բյուջեի նախագծի փոփոխությունները միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների հետ բանակցություններից հետո:

Վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանը, բացի կառավարության նիստին անդրադառնալուց, նմանապես խոստացավ մինչեւ տարեվերջ փակել բնակչությանն ունեցած բոլոր պարտքերը:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Պարտքավարկային ծակ բյուջեն խորհրդարանի կոկորդում

Խմբակցությունները տարակարծիք են գրեթե բոլոր հարցերում

Հաջորդ տարվա բյուջեի նախագծին վերապահումով մոտեցան միայն «Կայունություն» ու «Միասնություն» խմբակցությունները: Միայն այն տարբերությամբ, որ եթե «Միասնության» ներկայացուցիչ Գրիգոր Հարությունյանը, կրկնելով վարչապետին, ասում է, որ անհրաժեշտ է հաջորդ տարվա տնտեսական տեղաշարժերը ներկայացնել այնպես, ինչպես կա, «Կայունությունը», որն արդեն վաղուց գործադիր իշխանության համար պատասխանատվությունը ՀՀԿ-ի հետ կիսելուց իջել է ծրագրային համագործակցության մակարդակի, հայտարարում է, որ հարցը կքննարկի «ըստ փաստերի»: Խումբը պահանջելու է, որ կառավարությունը բյուջեի նախագծի հետ անպայման ներկայացնի մինիմալ սպառողական զամբյուղը, եւ եթե այդ պահանջները չկատարվեն, ըստ ամենայնի, իրենք դեմ կքվեարկեն նախագծին:

Միաժամանակ այդպես կվարվեն նաեւ «Իրավունք եւ միաբանություն» խմբակցության, «Ազգային միաբանության» անդամները, որոնք իրենց նման վերաբերմունքը հստակեցրել էին դեռեւս այս կառավարության կազմման նախօրյակին: Ու քանի որ նրանք չեն էլ հասցրել ուսումնասիրել նախագիծը, Ալեքսան Կարապետյանը, չգիտես ինչպես եւ ինչու համարում է, թե բյուջեում երկրի նախագահի ծրագրերից ոչինչ չկա: Դրան հակառակ նրանք առաջ են քաշում երկրի «իրենց փրկչին»՝ Արտաշես Գեղամյանին, որը «նստելով» չէ, որ հեղինակություն է ստացել: Եվ քանի որ իրենց ծրագրերն ու առաջնորդը ներդաշնակ են միմյանց, ուրեմն այս երկրի հույսը մնում է միայն Արտաշես Գեղամյանը: «Օրինաց երկիրը» հարցը քննարկելիս հաշվի է առնելու այն ծրագրային դրույթները, որոնք կարող են իրատեսական լինել: Այսուհանդերձ, Սերգեյ Երիցյանը չպարզաբանեց, թե մոտ 100 մլրդ դրամի պարտքը շալակած բյուջեին իրենք դե՞մ են քվեարկելու, թե՞ կողմ: Կոմկուսն էլ նման հստակեցում չարեց, բայց կոնկրետ ձեւակերպումը մասամբ սպառիչ էր. «Այս քաղաքական սխեմում ի՞նչ բյուջեի մասին է խոսքը»: Արշակ Սադոյանը համաձայն է այս ձեւակերպմանը եւ ոչ ավել, ոչ պակաս ընդհանուր համակարգային փոփոխությունների կոչ է անում, որին, իր խոսքերով, միացել են ռով իրենք «հիացմունքով չեն դիտում կառավարությունից դուրս եկած նման փաստաթղթերին», ընդ որում այնպիսի փաստաթղթերին, որոնք կազմված են միայն «վարկերից»:

«Կայունություն», «Հայաստան», մասամբ էլ ՀՅԴ, «Օրինաց երկիր» խումբ-խմբակցությունները նախագա-

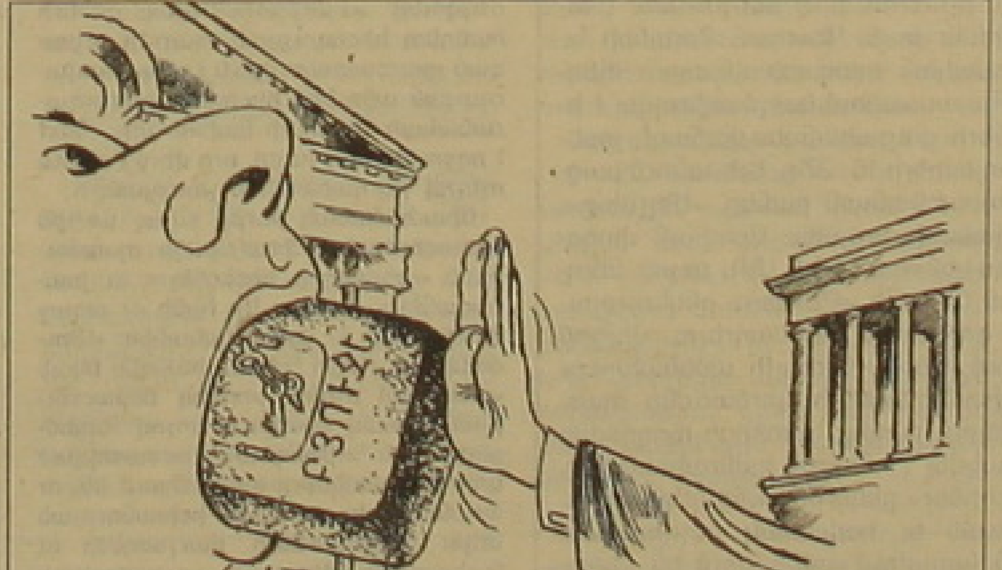

Հմայակ Հովհաննիսյանը, իսկ Աշոտ Մանուչարյանի եւ Արկադի Վարդանյանի դիրքորոշումներն էլ այդ մասին են խոսում: (Հետաքրքիր է, այդ երբվանի՞ց սկսեց Սադոյանն ուշադրություն դարձնել այս գործիչներին): Եվ ընդհանրապես. սադոյանական մոտիվներով խորհրդարանական խմբակցությունների վրա «երեւի» ազդելու լծակներ են կիրառվում բյուջեն ընդունելու հետ կապված: ՀՅԴ խմբակցության վրա այս վարկածը հազիվ թե որեւէ ազդեցություն թողնի, քանի որ Վահան Հովհաննիսյանի խոսքե- րի՝ հաջորդ տարին տնտեսական առումով բեկումնային համարելու փաստն իրատեսական են գտնում, որի հետ ոչ մի կերպ չեն կարող համակերպվել ԱԺՄ-ն (Սադոյանի համար դրանք գերլավատեսական են) եւ ԱՄ-ի պատգամավորները, որոնք որեւէ աղերս նախագահի եւ «Միասնության» ծրագրերի միջեւ չեն տեսնում: Վերջիններիս կարծիքով նախագահը պարտավոր է մտավորականներից, տնտեսագետներից եւ քաղաքական գործիչներից մի խումբ ստեղծի, որը հստակ ծրագրեր կմշակի առաջիկա տա- րիներին երկիրն այս դրությունից հանելու նպատակով: Իսկ «Միասնության» ներկայացուցիչ Գրիգոր Հարությունյանը մասնավորապես նախագահի ներկայացրած 40 հազար աշխատատեղերի առումով կասկածեց, թե իսկական աշխատատեղերը Գյումրու շաքարի գործարանի հիմնադրման մեջ պետք է փնտրել, որի շրջանակներում սպասվում է մոտ 25 հազար աշխատատեղի բացում:

Հիմա եվրոպացի՞ ենք, թե՞... հայ

Աղասի Արշակյանը ոչ այն է, ոչ էլ՝ մյուսը, կարճ խոսքով՝ սկզբունքային ռուս-բելառուսամետ: Այդ պատճառով էլ «Ազգային միաբանության» այդ անդամը Հայաստանը Եվրախորհրդին ինտեգրվելու փաստի հետ ոչ հաշտվել է ուզում, ոչ էլ դա մեր երկրի փրկությունն է համարում: Նա ոչ միայն գտնում է, որ այդ միացումից ոչինչ չենք շահելու, այլ շատ ավելի կախյալ վիճակում ենք հայտնվելու: Նրա զինակից, կոմունիստ Խորեն Սարգսյանն էլ է այս դրոշակը ծածանում: «Մի բան որ լավ լիներ, հո Ադրբեջանի հետ չէին մտցնի»: Իսկ «Հայաստանից» Արա Կեսիկյանն էլ ավելի «հեռուն է տեսնում». Եվրախորհուրդը պետք է մտածի իր հեղինակության մասին՝ միաժամանակ անդամագրելով երկու անդրկովկասյան պետություններին, որտեղ դեռեւս անհրաժեշտ չափանիշները պահպանված չեն:

Սակայն այս երեք գործիչները ընդհանրության մեջ փոքրամասնություն են կազմում: Վարդան Այվազյանը, օրինակ, անդամագրման քայլը կարեւորում է ստանձնած պարտավորությունները կատարելու առումով: Իսկ այն մտավախությունը, թե արդյոք դա խթան չի դառնա Հայաստանին ճնշումների ենթարկելու, Վահան Հովհաննիսյանի տեսանկյունից՝ եթե ուզեն դրա համար ոչ ոք մեր անդամակցությանը չի նայի:

ԳՈՌ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

ԻՐԱՎԱԿԱՆ

Փաստաբան Կարո Կարապետյանին ազատ են թողել

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՄՆԱՐԲ: Փաստաբան Կարո Կարապետյանի նկատմամբ չի հաստատվել պետական կամ հասարակական կարգի բռնի տապալման կոչերի կասկածանքը: Այդ մասին հաղորդեց Կարապետյանի գործընկեր եւ փաստաբան Սամվել Ջագինյանը:

Նոյեմբերի 8-ին, Երեւանի ժամանակով ժամը 17-ին, Կարապետյանին ազատ են արձակել ՀՀ ազգային անվտանգության նախարարության (ԱԱՆ) քննչական մեկուսարանից:

Հիշեցնենք, որ Կարո Կարապետյանը նոյեմբերի 6-ին՝ իր վարչական կալանքի լրանալու օրը, պետական եւ հասարակական կարգի տապալման կոչերի կասկածանքով ձերբակալվել եւ ուղեկցվել է ՀՀ ԱԱՆ-ի քննչական մեկուսարան (ՀՀ Քրեական օրենսգրքի 65 հոդված): Մինչ այդ նա «21-րդ դար» ասոցիացիայի առաջնորդ Արկադի Վարդանյանի կողմից հոկտեմբերի 30-ին կազմակերպված չարտոնագրված երթին մասնակցելու համար հոկտեմբերի 31-ից 7 օր ժամկետով գտնվել է վարչական կալանքի տակ (ՀՀ վարչական խախտումների վերաբերյալ օրենսգրքի 180 պրիմ հոդված):

Կարապետյանի փաստաբան Սամվել Ջագինյանը հավաստում է, որ կասկածանքը ի սկզբանե հիմնավորված չի եղել, Կարո Կարապետյանը չի կատարել քրեականորեն պատժելի արարք:

Բողոքում են ուսանողները

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հայաստանի բուհերի 1177 ուսանողներ ստորագրել են հայտարարություն, որում իրենց բողոքն են հայտնում հոկտեմբերի 30-ի հանրահավաքին եւ երթին մասնակցած Արսեն Արզումանյանին, Էդգար Վարդանյանին եւ Լեւոն Զուրաբյանին վարչական կալանքի ենթարկելու առնչությամբ: Հայտարարության մեջ նշվում է, որ Արսեն Արզումանյանը «Հայ երիտասարդ գործարարներ» հասարակական կազմակերպության նախագահն է:

«Այն մեղադրանքները, որոնց հիմքով կիրառվել է վարչական պատիժը, անընդունելի են մեզ համար, քանի որ մեր միակ նպատակը Հայաստանի եւ նրա քաղաքացիների անվտանգ եւ արժանապատիվ ապագան է», ասված է փաստաթղթում:

«Մխիթար Սեբաստացի» կրթահամալիրը՝ ի պաշտպանություն Աշոտ Բլեյանի

«Մխիթար Սեբաստացի» կրթահամալիրի 400 ուսուցիչների անունից երեկ տարածվեց մի հայտարարություն, որի բովանդակությունը կրթահամալիրի նախկին տնօրեն Աշոտ Բլեյանի դատավարությունն է ու նրան տրվող գնահատականները: «Մեր աչքի առաջ Մալաթիա-Սեբաստիա համայնքի առաջին ատյանի դատարանում, տասն ամիս տեւած դատաքննության ընթացքում, դատավորը չհամարձակվեց ցույց տալ, որ Ա. Բլեյանի դեմ քրեական հետապնդումը սարքովի է եւ ապաշնորհ սարքողի գործ, թեեւ նա դրանում կարող էր համոզվել նաեւ դատաքննությունն սկսելուց առաջ: Հակառակը՝ դատավորը դիմեց օրինախախտումների՝ գործընկեր-դատախազներին պաշտպանելու եւ նրանց պահանջը բավարարելու համար», ասվում է հայտարարության մեջ: Հեղինակները հայտնում են, թե ոչ մի հույս չեն կապում խորհրդակցական սենյակում փակված դատավորի գրելիք դատավճռի հետ, սակայն իրենց պատրաստակամությունն են հայտնում «դատարանի անօրինական դատավճռին» արձագանքել ծայրահեղ եւ անկանխատեսելի քայլերով:

ԱԶԳ

հարաբերություններ

«Իրան-Հայաստան գազամուղը կարեւորվում է տնտեսական եւ անվտանգության տեսանկյունից»

Սերժ Սարգսյանը նախագահի Քոչարյանի ուղերձը փոխանցել է նախագահ Խաթամիին

Առաջնային է տնտեսական հարաբերությունների խորացումը

ՀՀ նախագահին կից Անվտանգության խորհրդի քարտուղար եւ պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանի երկօրյա այցը Թեհրան եւ հանդիպումները Իրանի բարձրաստիճան պաշտոնյաների հետ ավարտվեցին նախագահ Խաթամիի հետ բանակցություններով։

Սերժ Սարգսյանն Իրանի նախագահին է հանձնել Ռոբերտ Քոչարյանի գրավոր ուղերձը։ ԻՌՆԱ լրատվական գործակալության հաղորդագրության համաձայն, նախագահ Խաթամին ընդգծել է երկու հարեւան եւ բարեկամ ժողովուրդների սերտ համագործակցության կարեւորությունը բոլոր բնագավառներում. «Տարածաշրջանում օտար ուժերի ներկայությունը վիրավորական է, վտանգում է տարածաշրջանային անվտանգությունն ու կայունությունը։ Հայ-իրանական հարաբերությունների խորացումը կամրապնդի ողջ տարածաշրջանի կայունությունը։ Հուսով եմ ԼՂ խնդիրը կլուծվի խաղաղ ճանապարհով»։

Սերժ Սարգսյանի թեհրանյան հանդիպումները կարելի է բաժանել չորս բլոկների. Հայաստան-Իրան տնտեսական հարաբերություններ, Իրան-Հայաստան գազամուղի շինարարությանն առնչվող խնդիրներ, տարածաշրջանային անվտանգություն, ԼՂ հարց։ Առանձնապես կարեւորվել է գազամուղի խնդիրը, հյուսիս-հարավ առանցքում (Ռուսաստան, Վրաստան, Հայաստան, Իրան, արաբական աշխարհ) Հայաստանի դերը։ «Իրան-Հայաստան գազամուղը կարեւորվում է տնտեսական եւ անվտանգության տեսանկյունից», արտգործնախարար Խառազիի հետ հանդիպման ընթացքում ասել է պրն Սարգսյանը։

ՀՀ պաշտպանության նախարարը Մեջլիսի խոսնակ Քարուբիին կոչ է արել հնարավորինս զարկ տալ երկկողմ հարաբերություններին։ Հատկապես կարեւորվում են տնտեսական հարաբերությունները, ներդրումների, համատեղ ձեռնարկությունների ստեղծման խնդիրները, Հայաստանը Իրանի համար, Իրանը Հայաստանի համար տարանցիկ ապրանքափոխադրումների ճանապարհ դարձնելու անհրաժեշտությունը։

Հայաստանում Իրանի դեսպան Մոհամադ Ֆարհադ Քոլեյնին **«Ազգին»** տված հարցազրույցում հատկապես կարեւորեց Իրան-Հայաստան 140 կմ երկարություն ունեցող գազատարի շինարարությունը. «Գազամուղի կառուցումը լուրջ խնդիր է, կարեւոր տարածաշրջանային իմաստով։ Որոշ ուժեր փորձում են դրա ռիսկայնությունը ուռճացնել։ Խողովակաշարը կարեւոր է ոչ միայն գազամատակարարման, այլեւ Կովկասում կայունություն հաստատելու առումով»։

Աշխարհաքաղաքական առումով Հայաստանի համար չափազանց կարեւորվում է մեր հարավային հարեւան Իրանի հետ քաղաքական եւ հատկապես տնտեսական ոլորտում բարձր մակարդակով հարաբերություններ պահպանելը։ Մեզ շրջապատող չորս հարեւան պետություններից երկուսի հետ Հայաստանը չունի դիվանագիտական հարաբերություններ. ղարաբաղյան ճակատում թեեւ հրադադար է հաստատվել 1994 թ. մայիսից, սակայն հայ-ադրբեջանական նոր պատերազմը չի բացառվում, պաշտոնական Անկարան Հայաստանի հետ խոսում է վերջնագրերի լեզվով։ Մեր հյուսիսային հարեւան Վրաստանն իր բազմազգ կառուցվածքով ու ազգամիջյան չլուծված հակամարտությունների պատճառով չափազանց անկայուն է, եւ հուսալ, թե որպես տարանցիկ երկիր Վրաստանը կարող է Հայաստանին կապել Ռուսաստանի եւ Եվրոպայի հետ, կասկածելի է։ Միակ հարեւանը, որի հետ Հայաստանը չունի քաղաքական խնդիրներ, եւ որը կարող է դառնալ մեզ աշխարհի հետ կապող հուսալի երկիր, Իրանն է։ Սա որեւէ մեկին ապացուցելու կարիք չկա. Արցախյան ազատամարտի ծանր տարիներին երեք կողմից շրջափակված Հայաստանի համար Իրանը՝ Մեղրիի 48 կիլոմետրանոց միջանցքով, դարձավ կյանքի ճանապարհ։

Անվիճելի է. երկկողմ քաղաքական հարաբերություններում հնարավոր է բարձր մակարդակ պահպանել, երբ անշեղորեն զարգանում են տնտեսական կապերը, արվում ֆինանսական, տեխնոլոգիական ներդրումներ։ Հակառակ պարագայում չպիտի բացառել մի երկրի՝ մյուսի նկատմամբ կասկածամտությունը։ Մոտավորապես նման իրավիճակ էր ստեղծվել մեկ-երկու տարի առաջ հայ-իրանական հարաբերություններում, երբ քաղաքական կայուն երկխոսությունն ուղեկցվում էր երկու երկրների միջեւ ապրանքաշրջանառության ծավալների անշեղ անկմամբ, որն սկսվել է 1996 թ.-ից։

խոսենք թվերով, հիմք ընդունելով ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության տվյալները։

Հայաստանի արտաքին առեւտուրը Իրանի հետ 1993-1999 թթ.

	արտահանում	ներմուծում	Քանի՞ անգամ են արտահանման ծավալները զիջել ներմուծման ծավալներին
1993 թ.	5.519.90	15.794.3	2,86 անգամ
1994 թ.	14.581.90	42.507.0	2,92 անգամ
1995 թ.	35.042.10	89.774.60	2,56 անգամ
1996 թ.	43.912.70	149.793.60	3,41 անգամ
1997 թ.	42.583.60	88.671.40	2,08 անգամ
1998 թ.	31.392.30	63.912.50	2,04 անգամ
1999 թ.	34.160.80	78.450.40	2,29 անգամ
2000 թ. (1ին կիսամյակ)	14.362.50	32.394.60	2,26 անգամ

Աղյուսակից երեւում է, որ Հայաստանից Իրան ապրանքատեսակների արտահանման ծավալները ավելի քան երկու անգամ զիջում են Իրանից Հայաստան ապրանքատեսակների ներմուծման ծավալներին, ընդ որում երկու երկրների միջեւ արտաքին առեւտուրը 1996-ից անկում է ապրում (1999-ին 1998-ի համեմատ նկատվում է աննշան աճ)։

Ցավով պիտի նշենք, որ անցած տասը տարիներին Հայաստանը Իրան է արտահանել հիմնականում ոչ թանկարժեք մետաղներ։ Վերջին 2-3 տարիներին մետաղների արտահանման ծավալները փոքրացել են, եւ պատճառը ոչ թե հայ «մետալուրգների» պասիվությունն է, այլ հենց մետաղ չլինելու հանգամանքը։ Ընդ որում, ճիշտ չէ խորհրդային արտադրության ծանրաքաշ տրակտորն անվանել մետաղ։ Պարզապես «մետալուրգիական բումի» տարիներին հայ բիզնեսմենի համար հողի դեմ մաքառող տրակտորը «մետալալոմ» էր եւ ոչ ավելին։

Վերադառնանք հայ-իրանական ապրանքաշրջանառությանը։

Ինչպիսին է իրավիճակը 2000 թ. առաջին կիսամյակի տվյալներով։ Լսենք դեսպան Քոլեյնիին. «Հայ-իրանական տնտեսական համագործակցության առաջին կիսամյակը ամփոփվել է շուրջ 50 մլն դոլար ապրանքաշրջանառությամբ եւ այդ ապրանքաշրջանառությունը եղել է կարեւոր, առաջին անհրաժեշտության, լայն սպառման ապրանքների բնագավառում։ Իրանը Հայաստանի թիվ 3 առեւտրային գործընկերն է, եւ կանխատեսումներ կան, որ առաջիկայում հայ-իրանական տնտեսական համագործակցությունն էլ ավելի կընդարձակվի»։

Այսօր Հայաստանին ներդրումներ են հարկավոր։ Ի՞նչ դեր ունի Իրանն այս ոլորտում, ի՞նչ ներդրումներ է արել եւ ինչ սպասելիքներ կան։ Դեսպան Քոլեյնիի եւ դեսպանատան տնտեսական պատասխանատուի պնդմամբ՝ վեց անգամ Հայաստանում կազմակերպվել է իրանական ապրանքների ցուցահանդես-վաճառք, յոթերորդը սպասվում է նոյեմբերի 16-27-ը, Երեւանում բացվել է առաջին արտասահմանյան բանկը՝ «Մելլաթը»։ Շուտով բանկի հովանավորությամբ Աբովյան փողոցում կբացվի բիզնես-կենտրոն՝ 7 մլն ԱՄՆ դոլար ներդրումով, կենցաղային քիմիայի «Paxsan» ընկերությունը Հայաստանում գործարան հիմնադրելու վերջին փուլն է անցկացնում, Միջին Արեւելքի ամենախոշոր «Իրան Խոդրո» ավտոմեքենաների գործարանը պատրաստվում է մասնաճյուղ բացել, Մաշտոցի պողոտայի հարեւանությամբ բացվել է «Պարս» հանրախանութը, «Կասպյան ավիաուղիներ» ընկերությունը կրկնապատկել է Թեհրան-Երեւան եւ հակառակ ուղղությամբ թռիչքները, Աբովյան քաղաքում ավարտվում են դեղագործական հայ-իրանական համատեղ ձեռնարկության վերջին աշխատանքները, ողջ միջոցները տրամադրել է իրանական կողմը։ Այս գործարանում արտադրվելու են 12 տեսակ դեղամիջոց, զանազան քսուքներ։

Հայ-իրանական տնտեսական հարաբերությունների խթանման առումով կարեւորվում է Մեղրիի սահմանամերձ շուկայի վերաբացումը, որը միաժամանակ տարածաշրջանի մի քանի հարյուր բնակիչների կապահովի աշխատանքով։

Այս ամենի հետ մեկտեղ, առաջնային է մնում գազատարի կառուցումը։ ՀՀ պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանի Իրանի բարձրաստիճան իշխանավորների հետ հանդիպումների ոգին մեզ հուսադրում է, որ այն իրականություն կդառնա մոտ ապագայում։

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

ՓԱՐԻԶ

Սենատի ընդունած բանաձեւը տարբեր է Ազգային ժողովի փաստաթղթից

Մարսելի քաղաքապետ եւ Սենատի փոխնախագահ Ժան-Կլոդ Գոդենի նախաձեռնությամբ Ֆրանսիայի Սենատը նոյեմբերի 7-ին «շտապ քննարկմամբ» ընդունեց Հայոց ցեղասպանության ճանաչմանը վերաբերող օրինագիծը, որի ձեւակերպման մեջ Օսմանյան կայսրության կամ Թուրքիայի անունը չի հիշատակվում։ Վերջին երկու տարիներին իշխանությունների ճնշման պատճառով չէր հաջողվում օրինագիծը մտցնել Սենատի օրակարգը։

Այս անգամ դրական ելքի հույսը մեծ էր, քանի որ սենատորների 80 տոկոսը դրականորեն էր տրամադրված։ Օրինագծի ընդունման արշավը գլխավորում էին սենատորներ Ժիլբեր Շարբուն, Բեռնար Պիրասը եւ Ժերար Կոլոմբը։ Ընդդիմադիրների առաջնորդը Ֆրանսիա-Թուրքիա բարեկամության խմբի նախագահ Ժակ-Պիեռ Դելոնն էր։ Փաստաթղթի քննարկումը տեղի ունեցավ նոյեմբերի լույս 8-ի գիշերը։ Մոտ 500 (այլ տվյալներով՝ 1000) հայեր էին հավաքվել Սենատի առջեւ։ Դահլիճում եւս ներկա էին հայեր եւ Հայ դատի ջատագովներ։ Կային նաեւ թուրք ներկայացուցիչներ ու լրագրողներ։ 14 ելույթից հետո կայացավ քվեարկություն. 208 սենատորներից 164-ը քվեարկեցին կողմ, 40-ը՝ դեմ, 4-ը մնացին ձեռնպահ։

Հուզմունքը մեծ էր։ Շատերն արտասվում էին։ Բայց աշխատանքն ավարտված չէ, քանզի Սենատն ընդունել է իր բանաձեւը եւ ոչ թե Ազգային ժողովինը, թեեւ բովանդակությամբ երկու փաստաթղթերը շատ չեն տարբերվում իրարից։ Հայտնի չէ, թե քանի ամիս կպահանջվի ԱԺ-ում բանաձեւի վերահաստատման համար, որից հետո միայն փաստաթուղթն օրենքի ուժ կունենա։

Ի դեպ, քվեարկության ժամանակ կոմունիստ հանրապետականների 17 հոգանոց խմբակցությունը կողմ քվեարկեց։ 77 սոցիալիստներից 71-ը նույնպես կողմ էր։ Իսկ աջակողմյան հանրապետությանն աջակցող միավորման 99 սենատորներից 74-ը չմասնակցեց քվեարկությանը, 5-ը դեմ էր եւ միայն 20-ն էր կողմ։

ԱՐՄԻՆԵ ԱԶԻԶՅԱՆ

Փարիզ

Սենատի քվեարկության արձագանքները Ֆրանսիայում եւ Թուրքիայում

Նոյեմբերի 8-ի վաղ առավոտյան Ֆրանսիայի Սենատի ընդունած 1915 թ. Հայոց ցեղասպանության ճանաչման օրինագիծը, բնականաբար, մեծ գոհունակությամբ ընկալվեց Հայաստանում եւ սփյուռքում, եւ հայկական լրատվամիջոցները լի են դրվատական արտահայտություններով։ Ճիշտ է, օրենքի ուժ ստանալու համար Սենատի փաստաթուղթը դեռ պետք է հաստատվի ԱԺ-ում, բայց արդեն իսկ կարելի է ակնկալել, որ Թուրքիայի՝ Եվրամիությանն անդամակցելուն առնչվող քննարկումների ժամանակ Եվրախորհրդարանը կկոշտացնի դիրքորոշումը։ Հայ դատի հետ կապված աշխատանքն, իհարկե, չի ավարտվել, բայց այս իրավաքանական հաղթանակը հոգեբանորեն մասնակի բավարարություն է տալիս Մեծ եղեռնի զոհերի ժառանգներին եւ հերթական քայլն է մարդկության դեմ ուղղված ոճիրների հետագա կանխման պայքարում։

Ֆրանսիական մամուլը լայնորեն անդրադարձել է Սենատում Հայոց ցեղասպանության բանաձեւի ընդունմանը։ «Մոնդ» ազդեցիկ օրաթերթը նոյեմբերի 9-ին «Ոճիրներ եւ հիշողություն» խմբագրականում մասնավորապես գրում է. «Ֆրանսիացի սենատորները պատգամավորներից հետո ընդունեցին 1915 թ. թուրքերի իրականացրած Հայոց ցեղասպանության ճանաչման օրինագիծը։ Հայերի հավաքական հիշողությունը պաշտպանող միությունների համառ ջանքերի շնորհիվ Ֆրանսիան ի վերջո պաշտոնապես ընդունեց այդ ջարդերի իրողությունը՝ ի հեճուկս դիվանագիտական զգուշությունների, որոնք երկար ժամանակով ուշացրին այդ պատմական հայտարարությունը։ «Բարբարոսության զոհերի հանդեպ հիշողության պարտքը սրբազան պարտականություն է», կառավարության անունից հիշեցրեց խորհրդարանական կապերի նախարարը։ Պետք է ողջունել այդ քայլը, որը վերջ է դնում ոչնչով չարդարացված լռությանը»։

Միաժամանակ թերթը տվյալ առիթն օգտագործում է Ֆրանսիայի պատմության «կեղտերը» հիշեցնելու եւ խարազանելու համար։ Մի քանի օր առաջ ֆրանսիացի 12 մտավորականներ «Յումանիտե» թերթի էջերում հանդես եկան «սկզբում ոչինչ չքողող ճշմարտության արշավ սկսելու» կոչով։ Նոյեմբերի 7-ին «Մոնդում» արտատպված կոչի հեղինակները պահանջում են, որ Ֆրանսիան իր գործադիր իշխանության երկու ղեկավարների՝ վարչապետի եւ նախագահի միջոցով «դատապարտի Ալժիրի պատերազմի կտտանքները»։ Վարչապետ Լիոնել Ժոսպենը հավանություն տվեց կոչին եւ հորդորեց «սրափորեն նայել Ֆրանսիայի պատմությանը»։ Իսկ նախագահ Ժակ Շիրակը դեռ 1995 թ. խոստովանել էր իր երկրի պատասխանատվությունը ֆաշիստական օկուպացման տարիներին հրեաների կրած հալածանքների համար։

«Լիբերասիոն» թերթը «Սենատը ճանաչում է Հայոց ցեղասպանությունը» հոդվածում մասնավորապես գրում է, որ Սենատի քննարկումներին ներկա եղած հայերը բանաձեւի ընդունումից անմիջապես հետո հոտնկայս «Մարսելյեզ» են երգել։ Թուրքիային չգայրացնելու նպատակով կառավարությունը եւ նախագահը երկուսուկես տարի ճնշումներ էին գործադրում Սենատի վրա, որպեսզի բանաձեւը չմտցվի օրակարգ։ Ս. թ. փետրվարի 22-ին Սենատի նախագահական խորհրդաժողովը մերժեց քննարկման դնել բանաձեւը։ Դա նախագահ Շիրակի Թուրքիա կատարելիք այցի նախօրեին էր, որի ընթացքում կնքվելու էին առեւտրային խոշոր պայմանագրեր։ Ձախերը փորձեցին մարտի 21-ին բանաձեւն օրակարգ մտցնել «շտապ քննարկման» արարողակարգով, բայց աջակողմյան նեոգոլիստական կուսակցությունը դեմ արտահայտվեց։ «Լիբերասիոնը» գրում է, որ սենատորների տրամադրությունների ներկայիս փոփոխությունը մասամբ պայմանավորված է առաջիկա գարնանը կայանալիք մունիցիպալ ընտրություններով։ Իրոք, 350 հազարանոց ֆրանսահայ համայնքի քվեները չի կարելի անտեսել։ Համենայն դեպս, «հիշողության պարտքն» ի վերջո հաղթեց դիվանագիտական եւ տնտեսական շահերին։

Բանաձեւի ընդունումից հետո քվեարկության արդյունքները մեղմացնելու եւ Թուրքիային չգայրացնելու նպատակով Ֆրանսիայի կառավարությունը եւ Ելիսեյան պալատն աճապարեցին հայտարարել, թե «քվեարկությունը չի նշանակում այսօրվա Թուրքիային տրված գնահատական»։ Բացի դրանից, «Ֆրանսիան ուզում է շարունակել եւ զարգացնել Թուրքիայի հետ սերտ համագործակցություն բոլոր բնագավառներում»։

Սենատում կայացած քվեարկությունից հետո պաշտոնական Անկարան սկսեց խոսել իր դեմ ուղղված «միջազգային դավադրության» մասին։ Թուրքիայի Ազգային ժողովի բազմակուսակցական «երկխոսություն» խմբակցությունը, արտգործնախարարությունը եւ մի շարք պատգամավորներ հայտարարությամբ դատապարտեցին «Թուրքիայի դեմ ուղղված միջազգային դավերը»։ «Մայր հայրենիք» կուսակցության ներկայացուցիչ Աքարչալին Փարիզում հայտարարեց, թե «Ֆրանսիան ուզում է այսպիսով սեփական խիղճը մաքրել Վիետնամի եւ Ալժիրի ջարդերից»։ Թուրքիայի արտգործնախարարությունը հայտարարությամբ հույս հայտնեց, որ Ֆրանսիայի Ազգային ժողովը «կուղղի Սենատի սխալը»։ Առաջին աշխարհամարտի տարիներին թուրքերի իրականացրած Հայոց ցեղասպանությունը մինչեւ օրս արգելված թեմա է Թուրքիայում։ Ըստ հայկական աղբյուրների, զոհերի թիվը 1,2-1,3 միլիոն է, մինչդեռ թուրքերը խոսում են 300-500 հազար սպանված հայերի մասին, ավելացնելով, որ այդ իրադարձությունների գնահատականը պետք է թողնել պատմաբանների դաշին։ Ստամբուլի հայկական միակ շաբաթաթերթի տնօրեն Հրանտ Դինքը «Լիբերասիոն» թերթի թղթակցին հայտարարեց, թե թուրքահայերը դատապարտում են «Սենատի նախաձեռնությունը»։ «Այդ խնդիրը պետք է այստեղ ազատորեն քննարկեն թուրքերն ու հայերը», ավելացրեց նա։ Թերթը տեղեկացնում է, որ Թուրքիայի շուրջ 60 հազարանոց հայ համայնքը պաշտոնապես ընդունում է երկրի կառավարության դիրքորոշումը, բայց մասնավոր զրույցների ժամանակ հայերից շատերը ընդունում են ցեղասպանության փաստը։

ՊԵՏՐՈՍ ԲԵՇԻՐՅԱՆ

ԱԶԳ

ԹՈՒՐՔԱԼԵԶՈՒ

Այբուբենական շիլաշփոթ

Բաքվից ամերիկացի հայտնի լրագրող Հյու Պոպը գրում է «Ուոլ սթրիթ ջորնըլ» հեղինակավոր թերթի հոկտեմբերի 24-ի համարում:

«Ոչ ոք չգիտի, թե ինչ է կատարվելու վաղը», առանց երկար մտածելու ասում է կոշիկի վաճառական Մեհման Ալիմուրադովը: Մենք Ադրբեջանում ենք, այբուբենական շիլաշփոթի աշխարհի ամենամեծ վայրում: Այստեղ շատերը խոսում են ադրբեջաներեն: Բանավոր հաղորդակցության ոլորտում խնդիրներ չկան: Բայց գրավոր խոսքում կան: Ոչ ոք չի կարողանում որոշել, թե ինչպես պետք է գրել ադրբեջաներենը: Վերջին 75 տարիներին չորս իրարից ամբողջովին տարբեր այբուբեններ են կիրառվել: Այս օրերին սովորական է ռեստորանում լատինատառ մենյուն, իսկ հաշիվը ռուսերեն: Թերթերն այս հարցում ոչ մի պարզություն չեն մտցնում: Նրանցից շատերն ունեն լատինատառ խորագրեր, բայց ռուսատառ հոդվածներ: «Ազադլիգ» թերթում միակ ամբողջական լատինատառ հոդվածը նախկին նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյի մասին էր, որն ինքն էր այդ պայմանով հարցազրույց տվել:

1990-ականների սկզբներին Ադրբեջանը, Ուզբեկստանը, Թուրքմենստանն ու Թաթարստանը անկախանալով ԽՍՀՄ-ից հայտարարեցին, որ ազատվելու են կիրիլիցա (հին սլավոնական) այբուբենից, որն իրենց պարտադրվել էր 50 երկար տարիներ: Դրանից հետո անցած 9 տարվա ընթացքում ստեղծվել է այբուբենական իսկական շիլաշփոթ:

Վերադարձ դեպի Ռուսաստան

Տառերի ուղղագրության փոփոխությունը հեշտ գործ չէ: Կան տպագրման (փողոցային ազդանշաններ, խանութների անուններ, դասագրքերի հրատարակում) եւ փիլիսոփայական (արժե՞ ավելի դժվարացնել ընթերցանությունը) խնդիրներ: Կան նաեւ առավել գլոբալ խնդիրներ. փողի չգոյություն, կիսագործարկված բարեփոխումներ, կոռումպացված կառավարություններ, էթնիկական թշնամանք եւ վերջապես նաեւ հնարավոր վերադարձ դեպի... Ռուսաստան:

Թուրքմենստանը, որը մի փոքր մեծ է Կալիֆոռնիայից, ունի հսկայական անապատներ, բնական գազ եւ կառավարական շռայլ ծրագրեր նախագահի պտտվող ոսկեձույլ արձանը տեղադրելու մայրաքաղաքի ամենաբարձր աշտարակներից մեկի վրա: Հետաքրքիր է, որ երբ 7 տարի առաջ Թուրքմենստանն անցավ լատինատառ այբուբենին, երեք նոր տառ՝ $, ¥ եւ £, ավելացրեց, որոնք բացի համապատասխանաբար դոլար, իեն եւ ֆունտ ստեռլինգ խորհրդանշելուց, ունեին որոշակի հնչյուն եւ նշանակություն:

Թուրքական տարածաշրջանն իր ամբողջության մեջ տարածվում է Բալկաններից Սիբիր եւ ընդգրկում հինգ նախկին խորհրդային հանրապետությունները եւ Թուրքիան: Նրանցից յուրաքանչյուրն ունի իր ուրույն խոսակցական լեզուն եւ գրավոր խոսքի երեք հիմնական (արաբերեն, կիրիլիցա, լատիներեն) տառատեսակների 21 տարբեր ձեւեր:

Ավելորդ է ասել, որ կյանքն ավելի հեշտ կլիներ, եթե բոլորն օգտագործեին միեւնույն այբուբենը: Մոտ հազար տարի առաջ նրանք գրում էին մեկ պաշտոնական՝ արաբական լեզվով: Հետո, երբ իսլամ ընդունեցին, որդեգրեցին արաբերեն գրությունը: 1500-ականներին երեւան եկավ Ասիայի մեծ իշխան Բաբուրը, որի մայրը սերում էր մոնղոլ մեծ ռազմիկ Չինգիզ խանից, իսկ հայրը թուրք նվաճող Թեմուրից: Հնդկաստանի Մոգոլ դինաստիայի հիմնադիր Բաբուրի կարծիքով՝ արաբերեն այբուբենի մեջ ձայնավորների պակասը խոչընդոտել է խոսակցական թուրքերենի ճշգրտությանը: Նա փորձել է բարեփոխել տառերը, սակայն քանի որ այդ ժամանակ այբուբենի վերահսկողությունը գտնվում էր մահմեդական կրոնամոլների ձեռքում, ծրագիրը չի հաջողվել: Արաբերեն տառերը, սակայն, ի վերջո, տեղի են տվել հեղափոխությունների առաջ: 1928-ին, Բաքվի թուրքագիտության առաջին համագումարում քննարկվել է այբուբենի հարցը: 7 դեմ եւ 101 կողմ ձայների հարաբերակցությամբ ընդունվել է լատիներեն այբուբենի անցնելու որոշումը:

Մինչ տարածաշրջանի մեծ մասն այդ ժամանակ շրջվում էր դեպի կոմունիզմ, Ստալինը հյուսիսում ուշիուշով հետեւում էր դեպքերի զարգացումներին: Ռուսաստանի առաջնորդին հավանաբար դուր է եկել լատիներենին անցնելու որոշումը, քանի որ դրանով այդ տարածքները բաժանվում էին հարավի իրենց իսլամ հարեւաններից: Բայց Ստալինը նաեւ ցանկացել է անձնական վերահսկողություն սահմանել եւ 1930-ականների վերջում պարտադրել է ռուսական ոճի կիրիլիցան: Թուրքական ազգությունների միջեւ սեպ խրելու նպատակով նա յուրատեսակ կիրիլիցա տառեր է առաջարկել յուրաքանչյուրին: Արդյունքում թուրքական բարբառների նույնանման հնչյունները գրվել, ապա նաեւ արտասանվել են տարբեր ձեւերով՝ էլ ավելի խորացնելով տարաձայնությունները տարածքի բնակիչների շրջանում:

1992-ին, Խորհրդային Միության փլուզումից մեկ տարի անց, Թուրքիան կազմակերպեց նոր ժամանակների մի համագումար, որին մասնակցած տարածաշրջանի գիտնականները համաձայնեցին որդեգրել թուրքական այբուբենի վրա հիմնված 34 տառից բաղկացած լատինատառ տարբերակը: Պատվիրակությունները որոշեցին տուն վերադառնալ եւ գործի դնել որոշումը, բայց քչերին հաջողվեց իրականացնել ծրագիրը:

Պատմությունից կտրված

Ադրբեջանցի շատ երեխաներ այժմ կարող են կարդալ իրենց մայրենի լեզուն լատիներեն տառերով: Բայց նրանք չեն կարող կարդալ ամբողջ գրականությունն ու պատմությունը, որը ռուսական ոճի կիրիլիցա տարբերակով է տպագրված: Մյուս կողմից, նրանց ծնողները կարողանալով կարդալ անցյալի գրականությունը, չեն կարող ծանոթանալ նոր հրատարակություններին: Հասարակական վայրերում այժմ կարելի է տեսնել կիրիլիցա, լատինատառ եւ արաբերեն այբուբենների մի յուրահատուկ խճանկար:

Այլ երկրներում այբուբենի փոփոխությունն ավելի դանդաղ է ընթացել: Խանգարող հանգամանքներից մեկը եղել է այն, որ թուրքական հանրապետությունները, անկախանալով Խորհրդային Միությունից, վախեցել են, որ հանձին Թուրքիայի կունենան մի նոր «մեծ քեռի»: Այդ պատճառով էլ նույնիսկ լատինատառ այբուբենին անցնելու դեպքում նրանք գնացել են իրենց ուրույն նախապայմաններով:

Գործարար շրջաններում մարդիկ դեռեւս շարունակում են օգտագործել ռուսերենը: Շատերը մտածում են, որ ինտերնետը, ի վերջո, ստիպելու է բոլորին անցնել լատինատառ այբուբենին: Բայց դա էլ հեշտ չի լինելու: Կիրիլիցա այբուբենում Ստալինի պարտադրած յուրահատուկ տարբերակները դեռեւս մուտք չեն գործել համակարգիչներ, եւ թուրք մասնագետները պետք է ամերիկյան համակարգչային հայտնի ֆոնտերից փոխ վերցնեն մի քանի անորոշ կամ անհասկանալի տառանշաններ, որոնք մաս չեն կազմում թուրք լեզվաբանների ընդունած 34 տառ պարունակող լատինատառ այբուբենին:

Իսահակը՝ Իշակ

Մինչեւ 1995 թվականը Թուրքիայի հետ հարաբերությունները վատացան: Ուզբեկստանը թուրքական ոճի երկու բաղաձայններ փոխարինեց անգլիական ոճի «չ» եւ «շ» (ch եւ sh) տառերով, սակայն քանի որ որոշ տարաձայնություններ դեռեւս գոյություն ունեին, Ուզբեկստանում գրված Իսահակ (Isaac) անունը այլ վայրերում կարդացվում էր Իշակ, որն անշուշտ ավանակ է նշանակում:

Նոր այբուբենը հարմար չէ բոլորին: «Այնքան անճոռնի է, որ տեսնել անգամ չեմ ուզում», ասում է Նորվեգիա աքսորված Ուզբեկստանի «Էրկ» ընդդիմադիր կուսակցության առաջնորդ Մոհամեդ Սալիհը: Նա բանաստեղծ է եւ գերադասում է գրել կիրիլիցա այբուբենով: «Եթե իշխանության գլուխ գանք, նորից ենք վերափոխելու լատինատառ այբուբենը», ասում է նա:

Եվրամիությունը Թուրքիային «եվրոպական ընտանիքում» ինտեգրվելու «ուղեցույց» է տվել

ԱՆԿԱՐԱ, 9-ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: «Եվրոպական ընտանիքում» Թուրքիայի ինտեգրվելու «ուղեցույց» է համարել երկրի վարչապետ Բյուլենթ Էջեւիթը որպես լիիրավ անդամ Եվրամիությանը Թուրքիայի «Անդամակցության գործընկերության մասին» զեկուցագիրը, որը այս կազմակերպության հանձնաժողովը հրապարակել է չորեքշաբթի օրը: Այս փաստաթղթում սահմանված են այն խնդիրները, որոնք Թուրքիայի առջեւ ծառացած են կարճաժամկետ եւ միջնաժամկետ հեռանկարով:

Առաջնահերթ խնդիրների թվում, որոնք Թուրքիան պետք է լուծի մինչեւ 2001 թվականը, մի շարք իրավական բարենորոգումների եւ օրենսդրական բարենորոգումների իրականացումն է՝ այնտեղ գործող օրենսդրությունները «կոպենհագենյան չափանիշներին» համապատասխանեցնելու նպատակով, որոնք գլխավորներն են Եվրամիություն նոր անդամների ընդունման համար: Երկրորդները ենթադրում են, որ Թուրքիան մինչեւ 2004 թվականը պետք է լուծի մարդու իրավունքների հիմնախնդիրը, որի պատճառով հաճախ եւ խստիվ քննադատվում է Եվրամիությունում, վերացնի մահապատիժը եւ արտակարգ դրության ռեժիմը երկրի հարավ-արեւելքում, նվազեցնի բանակի դերը քաղաքական կյանքում, լուծի ազգային փոքրամասնությունների, կոնկրետ՝ քրդերի հիմնախնդիրը:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ռուսաստանը «վճռական շրջադարձ» է կատարել Ասիա-խաղաղօվկիանոսյան տարածաշրջանի կողմը

ՄՈՍԿՎԱ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: «Վերջին տարիներին Ռուսաստանի արտաքին քաղաքականության բնագավառում վճռական շրջադարձ է կատարվել դեպի Ասիա-խաղաղօվկիանոսյան տարածաշրջանի կողմը», եւ «այս գծի հաջորդայնությունը կպահպանվի»: Այս մասին ՌԴ-ի նախագահ Վլադիմիր Պուտինը հայտարարել է «Ռուսաստան. նոր արեւելյան հեռանկարներ» հոդվածում, որն այսօր հրապարակվել է Ասիա-խաղաղօվկիանոսյան տարածաշրջանի մի շարք երկրների թերթերում: Հաջորդ հազարամյակը, ընդգծել է Վլադիմիր Պուտինը, «Ասիա-խաղաղօվկիանոսյան տարածաշրջանի համար նոր հնարավորությունների ժամանակ է»: Ընդսմին Ռուսաստանի համար «բացվում են նոր, արեւելյան հեռանկարներ, որոնք մենք անտարակույս կզարգացնենք եւ ակտիվորեն կմասնակցենք այս տարածաշրջանը մեր «ընդհանուր տան» վերածելու գործընթացին»:

Կուրսկի նահանգապետ Միխայլովը հաղթեց հրեաներին

ՄՈՍԿՎԱ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Կուրսկի մարզի նոր նահանգապետ Ալեքսանդր Միխայլովը խոստովանել է, որ ընտրությունները շահել է ընդդեմ Բորիս Բերեզովսկու եւ Համառուսական հրեական կոնգրեսի ՌԴ Կոմկուսի եւ Կրեմլի համատեղ պայքարի արդյունքում: Ըստ Միխայլովի, իր հետ ընտրարշավի ժամանակ, Պուտինի գիտությամբ, հանդիպել է նախագահի անձնական հոգեբանը: Միխայլովը վստահ է, որ Ռուցկոյի ետեւում կանգնած էին Բորիս Բերեզովսկին եւ Համառուսական հրեական կոնգրեսը (հավանաբար Միխայլովն է այդպես անվանում կազմակերպությունը, որն իրականում կոչվում է Ռուսաստանի հրեական կոնգրես): Այդ առնչությամբ Ալեքսանդր Միխայլովը նկատել է, որ Ռուցկոյի մայրը հրեա է:

Նախիջեւանի իշխանությունները Թուրքիային առաջարկում են պարզեցնել սահմանային հսկողությունը

ԲԱՔՈՒ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Թուրքիայի վարչապետ Մեսութ Յըլմազի՝ Նախիջեւան կատարած այցի ընթացքում, ադրբեջանական ինքնավար հանրապետության իշխանությունները հանդես են եկել հետաքրքրական առաջարկներով, հաղորդում է «Turkiye» թուրքական թերթը: Նախիջեւանի խորհրդարանի ղեկավարության հետ Յըլմազի հանդիպման ընթացքում ադրբեջանական կողմը մասնավորապես առաջարկել է պարզեցնել սահմանային հսկողության ռեժիմը եւ Թուրքիայի ու Ադրբեջանի քաղաքացիներից անձնագրեր չպահանջել սահմանն անցնելիս՝ սահմանափակվելով անձը հաստատող ցանկացած փաստաթղթով:

«Տրաֆալգարի նոր ճակատամարտ» Լոնդոնում

1805 թ. հոկտեմբերի 21-ին իսպանական Տրաֆալգար հրվանդանի մոտ բրիտանական նավատորմը ծովակալ Նելսոնի գլխավորությամբ (որը զոհվեց այդ մարտում) ջախջախեց ֆրանսիական նավատորմին: Ներկայումս Լոնդոնի Տրաֆալգար հրապարակը եւ այնտեղ կանգնեցված ծովակալի արձանը գրավում են բյուրավոր զբոսաշրջիկների: Բայց նույն հրապարակի ծայրերին են գեներալներ Հենրի Հեւլոքի եւ Չառլզ Նապիերի արձանները, որոնց անունները գրեթե ոչինչ չեն ասում լոնդոնցիներին եւ մայրաքաղաքի հյուրերին: Կայսերական ժամանակների այդ գեներալներից առաջինը լոկ ճնշել է հնդիկների մի ապստամբություն, իսկ երկրորդը Սինդի նահանգի կառավարիչն է եղել:

Բայց երբ Լոնդոնի քաղաքապետ Քեն Լիվինգսթոնն առաջարկեց երկու արձանները հանել հրապարակից եւ «փոխարինել լոնդոնցիներին եւ աշխարհի մարդկանց հայտնի անձանց արձաններով», բրիտանացի զինվորականներն ու պահպանողականները բողոքի ձայն բարձրացրին, ասելով, թե «Կարմիր Քենը» փորձում է ի չիք դարձնել «կայսերական փառքի 2 կարեւոր խորհրդանիշեր»: Ծավալված բուռն բանավեճերն արդեն «Տրաֆալգարի նոր ճակատամարտ» անունն են ստացել: Կրքերն էլ ավելի են բորբոքվում այն պատճառով, որ ներկայումս Մեծ Բրիտանիայում մեկ ուրիշ թեժ բանավեճ է ծավալվել ազգային ինքնության շուրջը: Խորհրդարանական անկախ հանձնաժողովներից մեկը նույնիսկ հանձնարարում է հրաժարվել «բրիտանական» բառից, որը «ռասիստական երանգ» ունի: Հանձնաժողովի զեկուցագրում նշվում է, որ այդ բառն այլեւս չի համապատասխանում ապակենտրոնացված եւ բազմազգ երկրի նկարագրին:

Նույն հանձնաժողովի փոխնախագահ լեդի Քեյթ Գավրոնը Լոնդոնի «Դեյլի Թելեգրաֆ» թերթում ափսոսանք հայտնեց, որ արքայազն Չառլզը չի ամուսնացել սեւամորթ աղջկա հետ: Պահպանողական կուսակցության խոսնակ Բեռնարդ Ջենկինն աճապարեց մեղադրանք ներկայացնել քաղաքապետ Լիվինգսթոնին, որն իբր փորձում է Լոնդոնի կենտրոնից հեռացնել երկրի «ազգային հարստության մի մասը»:

Ինչ վերաբերում է աղմկահարույց երկու արձաններին (որոնցից մեկը դեռ 1862 թ. արվեստաբաններն անվանել են «Անգլիայի ամենատգեղ քանդակ»), քաղաքապետն իրեն բնորոշ հումորով ասել է, թե դրանք կարելի է փոխարինել «Մարգարետ Թետչերից նվազ վիճելի անձանց» արձաններով: Լոնդոնի «Գարդիան» թերթն առաջարկում է հանվելիք արձանները տեղադրել հատուկ զբոսայգում, ինչպես դա արվում է Բուդապեշտում, իսկ Տրաֆալգար հրապարակում կանգնեցնել Չառլզ Դարվինի եւ Իսահակ Նյուտոնի արձանները:

Պ.

ԱԶԳ

Մշակույթ

Նարեկացին լիտվերեն

1969-ին, երբ նշվում էր Հովհաննես Թումանյանի ծննդյան հարյուրամյակը, առաջին անգամ Հայաստան ժամանեց Լիտվայի գրողների միության այն տարիների նախագահ, ճանաչված բանաստեղծ Էդուարդաս Մեժելայտիսը։

Շրջապատված հայ մտավորականների հրաշալի ներկայացուցիչներ Սիլվա Կապուտիկյանով, Պարույր Սեւակով, Կարեն Դալլաքյանով, Էդվարդ Թոփչյանով, Գուրգեն Բորյանով, լիտվացի մեծ բանաստեղծը կարողացավ իր այցելության ընթացքում մոտիկից ծանոթանալ մեր երկրին եւ ժողովրդին։

Հատկապես անմոռաց էին նրա հանդիպումները երջանկահիշատակ կաթողիկոս Վազգեն Ա-ի եւ հայ գեղանկարչության նահապետ Մարտիրոս Սարյանի հետ։

Վերադառնալով հայրենի Լիտվա, Էդուարդաս Մեժելայտիսն սկսեց խորությամբ ուսումնասիրել հայ գրականությունը եւ մշակույթը, գրեց բանաստեղծությունների մի շարք, հոդվածներ Գ. Նարեկացու, Հ. Թումանյանի, Պ. Սեւակի մասին, սկսեց թարգմանել հայ բանաստեղծների։

1970-ին տպագրվեց նրա «Տագնապալից, ինչպես Բախի խորալները» խորագիրը կրող հոդվածը Գ. Նարեկացու մասին եւ առաջին անգամ նրա թարգմանությամբ մի հատված տպագրվեց «Մատյան ողբերգության»-ից։

«Նարեկացին համաշխարհային գրականության մեջ փիլիսոփայական ուղղության այդ ամենահետաքրքիր բանաստեղծներից մեկը, արժանի է ամբողջական ուսումնասիրության։ Ուզում եմ հավատալ, որ ժամանակակից գիտությունը կանի

կան այդ եզակի «բարձր, ճյուղառատ ու բազմատերեւ ծառը», որպեսզի նրա սքանչելի գեղեցկությունը վայելեն նրա քնարերգության լիտվացի սիրահարները», իր հոդվածում գրում է Է. Մեժելայտիսը։

1978-ին առաջին անգամ լիտվա- այդ, եւ այն ժամանակ հեռավոր դարերի մեծ ճգնավորը փառաբանված համաշխարհային մտածողների հետ մի շարքում կկանգնի։ Դժվար է մի քանի բառով արտահայտել այն ամենը, որ ես զգացել եւ զգում եմ այդ կախարդական տողերն արտաբերելիս։ Այն ժամանակ, հնագույն Արարատի ստորոտին ես հասկացա, որ թափանցում եմ մի նոր ու մեծ աշխարհ՝ բանաստեղծական մտածողության աշխարհը...

... Համոզված եմ, որ կգա օրը, եւ ես մի կողմ կդնեմ իմ այլեւայլ աշխատանքները եւ կփորձեմ Նյամունասի հողում վերածնել հայկա-ցի բանաստեղծի հրավերով մեկնեցի Լիտվա։ Ակադեմիկոս Լեւոն Մկրտչյանը խնդրեց հետաքրքրվել, թե ի՞նչ վիճակում է թարգմանությունը։ Մեժելայտիսը մի քանի տարբերակներ էր մտածում՝ թարգմանել Սիգիտաս Գյադայի կամ Յուստինաս Մարցինկյավիչյուսի հետ միասին կամ առաջարկել նրանցից մեկին։ Իր առողջությունն արդեն չէր ներում։

1979-ի գարնանը եւ 1982-ի աշնանը ինձ բախտ վիճակվեց ուղեկցել Է. Մեժելայտիսին Հայաստանում։ Օգտվելով առիթից, մի քանի անգամ հետաքրքրվեցի Նարեկացու թարգմանությամբ։

1985-ին վերջնականապես հրաժարվեց եւ առաջարկեց Սիգիտաս Գյադային։

Մեկ տարի անց հաջողվեց Սիգիտասի համար ճարել Մ. Դարբինյան-Մելիքյանի եւ Լ. Խանլարյանի գիտական թարգմանությունը եւ Սերգեյ Ավերինցեւի հոդվածը Նարեկացու մասին։

Եվ փառք Աստծո։ Օրերս Վիլնյուսի «Վագա» («Ակոս») հրատարակչությունը Սիգիտաս Գյադայի թարգմանությամբ հրատարակեց Նարեկացու «Մատյան ողբերգության» ամբողջությամբ։ Գրքի հովանավորն է Լիտվայի մշակույթի նախարարությունը, վերջաբանի հեղինակը՝ Սերգեյ Ավերինցեւը։

568 էջանոց այս շքեղ հրատարակությունը (նկարիչ՝ Ռամունաս Չեպոնիս, խմբագիր՝ Յանինա Ռիշկուտե) պարտավորեցնում է, որ մենք էլ պրոպագանդենք լիտվական գրականությունն այնպես, ինչպես լիտվացիները՝ հայկականը։

ՖԵԼԻՔՍ ԲԱԽՉԻՆՅԱՆ

«Պատմա-բանասիրական հանդեսի» հերթական համարը

Լույս տեսավ Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ակադեմիայի «Պատմաբանասիրական հանդեսի» 2000 թ. հերթական 2-րդ համարը։ Գիտական հանդեսը, որը լույս է տեսնում 1958 թ.-ից, քաջ հայտնի է աշխարհի հայագիտական լայն շրջանակներում։

«Պատմա-բանասիրական հանդեսի» այս համարը եւս պարունակում է հարուստ նյութ՝ հետազոտական բնույթի հոդվածներ, հաղորդումներ, հրապարակումներ, նաեւ գրախոսություններ, գիտական լրատու եւ այլն։

Հանդեսը բացվում է ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Հրանտ Ավետիսյանի «Հայ-ռուսական մարտական միասնությունը. ավանդույթներ եւ արդիականություն» բովանդակալից հոդվածով։ Հեղինակը հարուստ նյութի հիման վրա հանգում է այն եզրակացության, որ «համագործակցությունը Ռուսաստանի եւ Հայաստանի միջեւ օբյեկտիվ իրականություն է, որն արտահայտվում է ոչ միայն երկկողմանի համաձայնագրերում, այլեւ հայ եւ ռուս ժողովուրդների գործողություններում ու ձգտումներում, քանիցս պատմական փորձով ստուգված դաշնությամբ, որի գերագույն դրսեւորումներից էր Հայրենական մեծ պատերազմում նրանց մարտական համագործակցությունը...»։

Հնչակյան պարբերական մամուլի սկզբնավորման շրջանի ուսումնասիրությունը Ռուբեն Խուրշուդյանի հոդվածի հենքն է։ Հեղինակը նշում է, որ հայ քաղաքական կուսակցությունների կազմավորումը XIX դարի վերջին տասնամյակներում հանգեցրեց նոր երեւույթի՝ կուսակցական մամուլի առաջացմանը։ Նման պարբերականների թվին է պատկանում հնչակյան մամուլը եւ, մասնավորապես, «Հնչակ» թերթը։ Հանգամանորեն ներկայացնելով հարցի պատմությունը, հեղինակը եզրակացնում է, որ «հնչակյան հասարակական-քաղաքական միտքը զարգանում էր ազգային եւ սոցիալական ազատագրական պայքարի ուղիներով»։

XIX դարի երկրորդ կեսի-XX դարասկզբի արեւմտահայ վանական-եկեղեցական տնտեսության վիճակի քննությանն է նվիրված Ազատ Համբարյանի հոդվածը։ Հայկական հարցի շուրջ դիվանագիտական պայքարը եւ Անգլիայի քաղաքականությունն Առաջին համաշխարհային պատերազմի նախաշեմին՝ 1913 թ. երկրորդ կեսին, Արմենուհի Ղամբարյանի ուսումնասիրության թեման է։ Արխիվային նյութերի ու հրապարակում գտնվող եւ շրջանառության մեջ դրված գրականության հիման վրա գրված հոդվածը, անշուշտ, հետաքրքրություն կառաջացնի ընթերցողների շրջանում։

Գիտական հարցադրումների թարմությամբ աչքի են ընկնում նաեւ Արշալույս Շահնազարյանի «Մոնղոլների հետախուզական արշավանքն Անդրկովկաս (1220–1222 թթ.)», Բաբկեն Հարությունյանի «Հայոց եկեղեցու թեմական բաժանումը Գրիգոր Լուսավորչի հովվապետության շրջանում», Սարգիս Պետրոսյանի «Հասարակության եռադասության սկզբունքի դրսեւորումները երվանդունյաց Հայաստանում (մատենագրական տվյալների համադրման փորձ)» ուսումնասիրությունները։

Ինչպես միշտ, հարուստ եւ բովանդակալից է բանասիրական հոդվածների շարքը. Մարգարիտա Խաչատրյանի «Համաստեղը գրականության մասին», Ալբերտ Մուշեղյանի «Բանասիրական ճշգրտում Ամմիանոս Մարկելինոսի լատիներեն բնագրում», Արամ Թոփչյանի «Հուլիոս Աֆրիկանոսի «Ժամանակագրությունը» եւ Մովսես Խորենացին», Լավրենտի Հովհաննիսյանի «Բառաքննական նկատառումներ «Բառգիրք Հայոց»-ում տեղ գտած մի քանի բառերի վերաբերյալ» ուսումնասիրությունները վեր են հանում խնդիրներ եւ դրույթներ, որոնք ցայսօր քննության հատուկ նյութ չեն դարձել։

Արվեստի՝ մասնավորապես 1920-ական թթ. խորհրդահայ կերպարվեստի զարգացման միտումների, Նախնադարյան կերպարվեստի թեմաների եւ Հայաստանում որմնանկարների տեխնոլոգիական հետազոտման հարցերին նվիրված ուշագրավ հոդվածներ ունեն Արթուր Ավագյանը, Ալեքսանդր Մանուչարյանը եւ Այրիս Եսայանը։

Մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Վարդգես Միքայելյանի «Էրզրումում ռուսական գլխավոր հյուպատոսների գաղտնի զեկույցները Վանում հայերի կոտորածների եւ արեւմտահայերի ազատագրական պայքարի մասին» (ռուսերեն) եւ Ալվարդ Ղազիյանի «Ամենայն հայոց կաթողիկոս Վազգեն Ա-ի նամակները ԽՍՀՄ Մինիստրների խորհրդի նախագահ Ն. Ա. Բուլգանինին» (ռուսերեն) հրապարակումները։

«Գրախոսություններ» բաժնում ներկայացված են Գալուստ Գալոյանի «Հայաստանը եւ մեծ տերությունները. 1917–1923 թթ.», Էմմա Կոստանդյանի «Մկրտիչ Խրիմյան, հասարակական-քաղաքական գործունեությունը», «Սասնա ծռեր» (հ. Դ.) եւ Վ. Ռուրիջյանի «Մեր արմատները նոր լույսի տակ» գրքերի վերաբերյալ կշռադատ կարծիքները։

Հանդեսի «Մեր հոբելյարները» բաժնում զետեղված են ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ Գեւորգ Ջահուկյանի, Սերգեյ Աբրահամյանի եւ Շաքրո Միհոյանի ծննդյան տարելիցներին նվիրված դիմանկար-հոդվածները։

Անկասկած, գիտական հանդեսի այս համարը, պարունակելով, բացի թվարկվածներից, նաեւ ուշագրավ այլ նյութեր, կհետաքրքրի ոչ միայն գիտական, այլեւ ընթերցող լայն շրջանակներին։

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԶԱՔԱՐՅԱՆ,
Բանասիրական գիտությունների թեկնածու

ՀՈԲԵԼՅԱՆ

Նա նվագում է իր սաների մատներով
Անահիտ Բոգդանյանի ստեղծագործական երեկոն

Մարդկային զգացմունքների լավագույն թարգմանիչը՝ երաժշտությունը միշտ էլ դժվարությամբ է թարգմանվել խոսքի։ Եվ միշտ էլ քիչ են եղել որեւէ երաժշտի մասին ասվածները։ Այս անգամ եւս կամերային երաժշտության տանը տեղի էր ունենում Երեւանի պետական կոնսերվատորիայի պրոֆեսոր, դաշնակահարուհի Անահիտ Բոգդանյանի մանկավարժական գործունեության 30-ամյակին նվիրված երեկոն։ Ժուռնալիստները կենսագրական կցկտուր լուրեր էին «փախցնում» պրոֆեսորից («Ծնվել մեծացել եմ երաժիշտների գերդաստանում։ Եվ պապս՝ Կարապետ Բոգդանյանը, եւ հայրս՝ Հրաչյա Բոգդանյանը, ճանաչված երաժիշտներ են եղել... Ինչո՞ւ մտա երաժշտության աշխարհը... Չգիտեմ... Իմ կարծիքով՝ երաժշտությունը թելադրվում է, եւ մահկանացուն ի զորու չէ չկատարելու թելադրվածը...»)։ Ու ահա, երբ գալիս է պահը ընտրություն կատարելու զավակի ու երաժշտության միջեւ, Անահիտ Բոգդանյանն ընտրում է երկուսին էլ, տեր է կանգնում եւ աղջկան, եւ ի վերուստ շնորհվածին. «Մինչեւ աղջկաս ծնունդը ես անչափ շատ ելույթներ էի ունենում։ Իսկ հետո ես շարունակեցի «ելույթներ ունենալ» իմ սաների միջոցով։ Մեծարման երեկոյին իրենց սիրելի պրոֆեսորի համար նվագեցին Շուշան Հակոբյանը, Աստղ Հայրապետյանը, Աննա Հակոբյանը, Աննա Ղազարյանը, Մարիա Տերտերյանը, Լիլիթ Խուրշուդյանը, Իզաբելա Շահսուվարյանը, Արմեն Բաբախանյանը, երաժիշտներ, որոնք այսօր պրոֆեսորներ են, մանկավարժներ եւ կոնսերվատորիայում, եւ երաժշտական ուսումնարաններում։ «Իմ մասերի փոխարեն նրանց մասերն են նվագում», ասում է Անահիտ Բոգդանյանը։ Եվ եթե դահլիճում նստածներից ամեն մեկը ընդհանրապես էր գնահատում միջազգային ճանաչման արժանացած վերոհիշյալ երաժիշտների կատարումները, երբ յուրովի էր ընկալում միջազգային մրցույթների դափնեկիրների ռախմանինովյան, շոպենյան, ռավելյան, դեբյուսիական արարումները, երբ երեկոյին ներկա Էդուարդ Միրզոյանն իր «Պոեմի» նոր մեկնաբանությունն էր լսում Մարիա Տերտերյանի կատարմամբ, ապա ամբողջությամբ ուշադրություն դարձած Անահիտ Բոգդանյանը հետեւում էր երեկվա իր սաների, այսօրվա իր գործընկերների ամեն մի շարժումին։ Ինքն էր նվագում։ Վախենալու ոչինչ չուներ. ելույթ ունեցողները պրոֆեսիոնալներ էին։ Նրան զարմացնում եւ ուրախացնում էր այս կամ այն կտորի, այս կամ այն տակտի նորովի մեկնությունը։ Ու բեմ տարվող ամեն մի սքանչելի ծաղկեփունջ նաեւ իր արվեստի գնահատությունն էր։

– Անահիտ Բոգդանյանը յուրօրինակ մի երեւույթ է հայ երաժշտական կատարողական աշխարհում, ասում է երաժշտագետ, կոնսերվատորիայի պրոֆեսոր Իրինա Տիգրանովան։ Անահիտ Բոգդանյանը մեզանում ռուսական կատարողական արվեստի լավագույն ավանդույթների շարունակողն է։ Այդ դպրոցին հատուկ հիասքանչ երաժշտական տիպականությունը, կատարյալ պատկերավորումները, գեղարվեստական բարձր ճաշակը, գործիքին տիրապետելու վարպետությունը, որոնք աշխարհին հայտնի են նիկոլաեւյան, իգումնովյան, նեյհաուզյան դպրոցներ անուններով, մեզանում պահպանում եւ ավելանում է մեր շատ սիրելի Անահիտ Բոգդանյանի շնորհիվ։ Սակայն առավել պրոֆեսոր Բոգդանյանը պահպանում եւ ուրիշներին է փոխանցում նաեւ ժառանգական իր առանձնահատկությունները։

Ռոմանտիկ երաժշտության եւ գեղարվեստական գործի մանրակրկիտ մշակումները համատեղվում են, դառնում միասնություն։ Հայ երաժշտության լավագույն ներկայացուցիչներից մեկը՝ Հրաչյա Բոգդանյանը, իր դստերը փոխանցեց մշակույթի այս մարզին հատուկ կարեւոր հատկանիշներից մեկը՝ ամբողջովին անմնացորդ տրվել երաժշտությանը։ Եվ այժմ, երբ ինքը՝ Անահիտ Բոգդանյանը, Ռախմանինով, Շոպեն, Դեբյուսի, Պրոկոֆեւ է ներկայացնում երեկվա իր սաների, այսօրվա իր գործընկերների օգնությամբ, ասես ոչինչ չի փոխվել... Ինքը «բեմում» էր

...

Եվ երբ ՀՀ մշակույթի փոխնախարար Ալիս Ադամյանը նախարարության շնորհավորագիրն էր կարդում, երբ ընթերցվում էր աշխարհահռչակ Նեյհաուզի սան, պրոֆեսոր Գոռնոստաեւայի անչափ ջերմ հեռագիրը, փոքրիկ դահլիճը լցվում էր մտերմությամբ ու գեղեցկությամբ, անխառն գեղեցկությամբ։

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

«24 ժամ» Երեւանում
Հայ ռեժիսորի ֆիլմի պրեմիերան

Հոկտեմբերի 7-ին «Մոսկվա» կինոթատրոնում տեղի ունեցավ ռեժիսոր Ալեքսանդր Աթանեսյանի «24 ժամ» ֆիլմի պրեմիերան։ Գլխավոր դերերում նկարահանվել են Անդրեյ Պանինը եւ Մաքսիմ Սուխանովը։ Էպիզոդներում նկարահանվել է Տատյանա Սամոյլովան, որն, ինչպես ռեժիսորն արտահայտվեց, «...չէր նկարահանվել 20 տարի։ Նա վերադարձավ հիանալի գեղեցկությամբ եւ նկարահանվեց երկու-երեք էպիզոդներում...»։

«Ալեքսանդր Աթանեսյանը եղել է մոսկովյան փառատոնի տնօրեն, փառատոն, որը մեծ իրադարձություն էր կինոյի աշխարհում։ Դա միջնորդություն է հանդիսատեսի եւ ֆիլմի, եւ ռեժիսորի միջեւ», ասաց «24 ժամ» ֆիլմի պրոդյուսեր Իգոր Տոլստունովը։

Աթանեսյանն աշխատել է Սերգեյ Փարաջանովի հետ եւ խոստովանեց, որ իրոք դժվար էր աշխատել նման մեծության հետ։ Հասկանալի է, որ շատ բան է սովորել նրանից։

Սեպտեմբերին Աթանեսյանի եւս մեկ ֆիլմ՝ «Ռուսական բունտը», «Մոսկվա» կինոթատրոնի էկրանին էր։

Ֆիլմի պրեմիերայից հետո հանդիսատեսը հեռացավ դահլիճից մեծ բավականությամբ։ Հաջողված ֆիլմ էր՝ մերօրյա ապրելակերպին համահունչ։

ԱՆԺԵԼԱ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ԱԶԳ

Մարզական

ՇԱԽՄԱՏ

Արշակ Պետրոսյանը՝ իր փեսայի դեմ

Գագիկ Հովհաննիսյանը հաղորդում է Ստամբուլից

Ստամբուլյան օլիմպիադայի 11-րդ տուրում գրոսմայստեր Արշակ Պետրոսյանի հայրենասիրական եւ մասնագիտական շահերը հակասության մեջ էին նրա ընտանեկան հետաքրքրությունների հետ: Որպես Հայաստանի հավաքականի մարզիչ նա, բնական է, ամբողջ հոգով ցանկանում է, որ թիմը հաղթի եւ հաջող խաղա, մասնավորապես, մեր առաջատարը՝ Ռաֆայել Վահանյանը: Մյուս կողմից, որպես սիրող հայր եւ աներ, նրան առանձնապես չէր ոգեւորի իր փեսայի՝ Պետեր Լեկոյի պարտությունը:

Արշակը, ամենայն հավանականությամբ գոհ մնաց. Լեկո–Վահանյան հանդիպումն ավարտվեց ոչ-ոքի արդյունքով: Միավորը կիսեցին նաեւ Սմբատ Լպուտյանն ու Զոլթան Ալմաշին, Կարեն Ասրյանն ու Լայոշ Պորտիշը:

Անհաջողության մատնվեց Արոս Անաստասյանը, որը մինչ այդ հիանալի էր հանդես գալիս: Արոսի համար, թերեւս, հոգեբանորեն դժվար էր, քանի որ նա մրցում էր Յուդիթ Պոլգարի հետ: Յուդիթը ոչ թե պարզապես շախմատիստուհի է, այլ աշխարհի ուժեղագույն գրոսմայստերներից մեկը: Ստուգիչ քայլը կատարելիս Անաստասյանը շտապեց, սխալվեց եւ ցավալի պարտություն կրեց:

Այսպիսով, մեր թիմը 1,5–2,5 հաշվով տանուլ տվեց մրցախաղը, եւ եթե հայ շախմատիստները շարունակում են շատ բարձր տեղ զբաղեցնել աղյուսակում, բայց մեդալների համար պայքարը անչափ դժվարացավ:

11-րդ տուրից հետո
Տղամարդիկ

1. Ռուսաստան	30,5
2. Գերմանիա	29
3. Ուկրաինա	28,5
4. Հայաստան	28
5. Հունգարիա	28
6. Բուլղարիա	28
7. ԱՄՆ	27
8. Հոլանդիա	27
9. Անգլիա	26,5
10. Իսրայել	26,5
11. Ռումինիա	26,5
12. Սլովակիա	26,5
13. Բոսնիա	26,5
Ընդամենը՝	*126 թիմ*

Աղյուսակը վստահորեն գլխավորում է Ռուսաստանի հավաքականը, որը 2,5–1,5 հաշվով կարեւորագույն հաղթանակ տարավ Ուկրաինայի ներկայացուցիչների նկատմամբ: Եվ հենց ռուսաստանցիների հետ պետք է 12-րդ տուրում հանդիպեն մեր շախմատիստները: Հայաստանի հավաքականը պատրաստվում է հանդես գալ մրցակիցների համար, հավանաբար, մի փոքր անսպասելի կազմով: Արշակ Պետրոսյանը մտադրվել է հանգստանալու հնարավորություն տալ Վահանյանին եւ Անաստասյանին, որոնք մինչ այժմ խաղում էին շատ մեծ ծանրաբեռնվածությամբ: Այնպես որ, հավանաբար, խաղատախտակի առջեւ կնստեն Լպուտյանը, Մինասյանը, Ասրյանը եւ Սարգսյանը: Հայաստանի պատանի չեմպիոն Գաբրիել Սարգսյանը մինչեւ այժմ օլիմպիադայում միայն երկու պարտիա է խաղացել, եւ շատ հետաքրքիր է, թե նա ինչպես կխաղա Ռուսաստանի ուժեղ հավաքականի հետ:

12-րդ տուրը, ինչպես կատակեց Ռուսաստանի շախմատային ֆեդերացիայի փոխնախագահ Եվգենի Ելեցկին, հայ-ռուսական բարեկամության օր է: Վիճակահանության համաձայն՝ հանդիպում են մեր երկու երկրների ոչ միայն տղամարդկանց, այլեւ կանանց հավաքականները:

Նախորդ օրը մեր շախմատիստուհիները կարողացան 2–1 հաշվով պարտության մատնել բուլղարուհիներին, Էլինա Դանիելյանը եւ Լիլիթ Մկրտչյանը ոչ-ոքի խաղացին գրոսմայստերներ Մարգարիտա Վոյսկայի եւ Մարիա Վելչեւայի հետ, իսկ Գոհար Հլղաթյանը պարտության մատնեց Էմիլիա Ջինջարովային: Նկատենք, որ Գոհարը պահպանում է գրոսմայստերի նորմա լրացնելու իրական հնարավորություններ: Մինչեւ այժմ նա շատ հաջող է խաղում (8 հնարավորից՝ 5,5 միավոր), եւ այժմ յուրաքանչյուր հաջորդ պարտիան կարող է վճռորոշ լինել:

11-րդ տուրից հետո
Կանայք

1. Չինաստան	26
2. Վրաստան	23,5
3. Հոլանդիա	22
4. Ռուսաստան	21
5. Հարավսլավիա	21
6. Ուկրաինա	21
7. Գերմանիա	20,5
8. Հունգարիա	20,5
9. Ռումինիա	20,5
10. Հայաստան	20
Ընդամենը՝	*86 թիմ*

Իր աշխատանքներն է շարունակում ՖԻԴԵ-ի 71-րդ կոնգրեսը: Սկսվեց նրա եզրափակիչ ու կարեւորագույն փուլը՝ գլխավոր ասամբլեան: Ճիշտ է, նրա առաջին նիստում արտակարգ հետաքրքիր ոչինչ չարձանագրվեց, գուցե նաեւ այն պատճառով, որ միայն այսօր պետք է Ստամբուլ ժամանի նախագահ Կիրսան Իլյումժինովը:

Միջազգային բարձր տիտղոսներ ստացած մեր հայրենակիցների մասին միայն այժմ իմ հայտնած տեղեկությունների ուրախությամբ կարող եմ ավելացնել, որ միջազգային կարգի մրցավարի կոչում է շնորհվել լիբանանահայ Հակոբ (Ժակ) Պետրոսյանին:

Շախմատիստներից շատերը, օլիմպիադա ժամանելով, անհանգստանում էին հնարավոր հակադոպինգային ստուգումներից, որը ՖԻԴԵ-ն պատրաստվում է իրականացնել պաշտոնական մրցաշարերի ընթացքում: Ստամբուլում նրանք թեթեւացած շունչ քաշեցին. շախմատիստներին մինչեւ այժմ անծանոթ եւ ոչ այնքան հաճելի ստուգումները հետաձգվում են:

Ես զրուցեցի ՖԻԴԵ-ի բժշկական հանձնաժողովի փոխնախագահ, դոկտոր Ստեֆան Պրեսի (ԱՄՆ) հետ, որը, ինչպես ավելի վաղ գրել եմ, հաճելիորեն զարմացրեց հայերենի իր իմացությամբ: Ստեֆանն ասաց, որ հակադոպինգային «արշավը» կսկսվի 2001 թվականի սկզբից, եւ շախմատիստները պետք է պատրաստ լինեն դրան: Բացի խթանիչ հանդիսացող դեղորայքից, գրոսմայստերներն ու վարպետները պետք է զգուշանան չափից ավելի սուրճ, թեյ, կոկա-կոլա օգտագործելուց: Բայց, ի ուրախություն որոշ շախմատիստների, ալկոհոլը խթանիչ չի ճանաչվում: Հանձնաժողովի կարծիքով, թունդ խմիչքը, ինչպես եւ մարիխուանան, միայն վնասում են խաղացողներին:

Կարծում եմ, դոպինգի հետ կապված խնդիրները դեռ կհստակեցվեն: Միջազգային օլիմպիական կոմիտեն շախմատը ճանաչել է սպորտ, բայց համաձայնվենք, որ մեր հրաշալի խաղը, այնուամենայնիվ, շատ է տարբերվում այլ մարզաձեւերից եւ բոլոր հարցերում պահանջում է առանձնահատուկ մոտեցումներ:

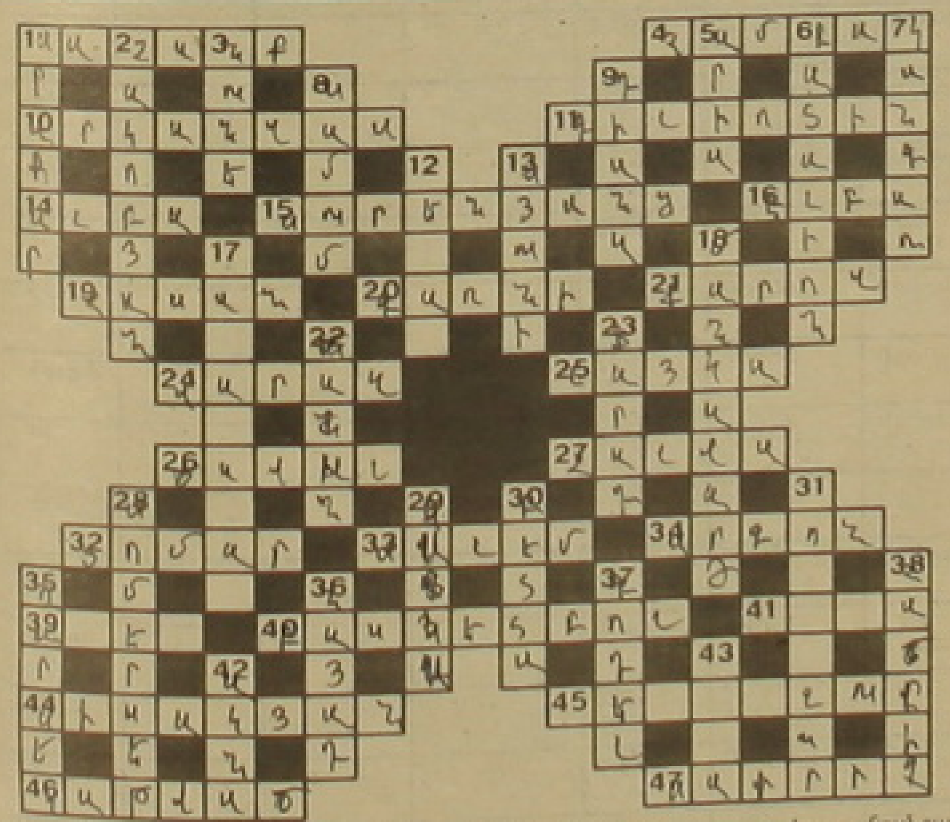

Ուղղահայաց: 1. Լեւան, Վեւան, ...: 2. Հայ շախմատիստ: 3. Այն կույսը, որը Վրաստանում տարածեց քրիստոնեությունը: 5. Օպերայում ավարտուն երգ: 6. Գումարտակ, ...: 7. Փոխադրամիջոցի տեղ-տեղ կանգ առնելու վայր: 8. Փոշեխառն ուժեղ քամի: 9. Հունական դիցաբանության մեջ Արտեմիս, հռոմեականում ...: 12. Հայոց թագուհի: 13. Սփյուռքահայ կոմպոզիտոր, խմբավար: 17. Լեռ Ղարաբաղի Քարվաճառի շրջանում: 18. Մասնագիտություն: 22. Նար-Դոսի «Մեր թաղը» պատմվածքաշարի հերոսուհիներից: 23. Էլեկտրահունակության միավորը: 28. Անգլիացի գրող Ուիլյամ ... Մոեմ: 29. Ավստրիացի գրող: 30. Հունական այբուբենի տառ: 31. Գետ Արեւմտյան Հայաստանում, Ճորոխ գետի ձախ վտակը: 35. Աստղագիտության մեջ հեռավորության չափման միավոր: 36. Հավերժահարս, ...: 37. Շվեյցարացի բանաստեղծ, թարգմանիչ: 38. Հաշվապահների ամենօրյա օգտագործվող իրը, որը տեխնիկայի զարգացման առաջընթացի հետ կորցրեց իր կիրառությունը: 42. Հայերենի բարբառ: 43. Գ. Ֆլոբերի «Սիրելի բարեկամ» վեպի հերոսուհիներից:

Հորիզոնական: 1. Գետի հունի մեծ թեքություն ունեցող ոչ խոր տեղամաս, որտեղ գետի ջուրն արագահոս է եւ անցնում է կարծր ապարների ելքերի վրայով: 4. Թեռու, խմասակ: 10. Նահանգ ԱՄՆ-ում: 11. Սահվան գործիք: 14. Իտալացի զորավար, պետական գործիչ, դուքս. 1500-ին նրա հրամանատարությամբ իտալական բանակը նվաճեց Պորտուգալիան: 15. «Սալոմե» կտավի հեղինակը: 16. Գետ Գերմանիայում: 19. Հեքիաթի հերոս, որի մաշիկները կախարդական հանկեցին: 20. Հեթանոսական տաճար Հայաստանում: 21. Եկեղեցու կամ տաճարի բեմերից հնչող կրոնադավանաբանական խրատական պատվիրանների ուսուցում: 24. Ամերիկահայ քանդակագործ: 25. Շան ցեղ: 26. Խորանարդային միավորով չափվող մեծություն: 27. Արեւելյան [illegible]: 32. «Ար» հեռուստաընկերության ծրագիր: 33. Ծխախոտի մակնիշ: 34. Անհամ, անհոտ գազ: 39. Զ. Այբմասովի «Բարդի հմ, կարմիր գլխարկով» վիպակի հերոսուհին: 40. [illegible] Մոնտեսքյո: 41. Ջրային թռչուն: 44. Հայ կենսաֆիզիկոս: 45. Առողջարանային ավան Ղարաբաղի Քարվաճառի շրջանում: 46. Կենտրոնական նյարդային համակարգի գործունեության խանգարման դադարում: 47. Ռոսինիի օպերան «Սեւիլյան ...»:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց: 1. Արոյան: 2. Տզրուկ: 3. Նարվա: 4. Լաքաթիա: 7. «Միհավ»: 9. Քոչարյան: 10. Կոպերֆիլդ: 12. Ալբումին: 13. «Կոմեդիա»: 18. Լենսկի: 19. Լպուտյան: 21. Միմոնով: 24. Կովան: 25. «Մնաք»:

Հորիզոնական: 5. Արամազդ: 6. Մասուսակ: 8. Կուտնիկովա: 11. Դահուկ: 14. Թորիկ: 15. Ույանով: 16. Հարբուխ: 17. Գեղարդ: 20. Լիստրին: 22. Ալսակ: 23. Ելցին: 26. «Եռանկյունի»: 27. Խանջյան: 28. Բրյուսով:

Իրան-Հայաստան առեւտրային պալատ

Իրանական ապրանքների 7-րդ

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ-ՎԱՃԱՌՔ

The 7-th Iranian Trade Fair in Yerevan

Երեւան, նոյեմբեր 17-26 2000 թ. ժամը 10-18-ը

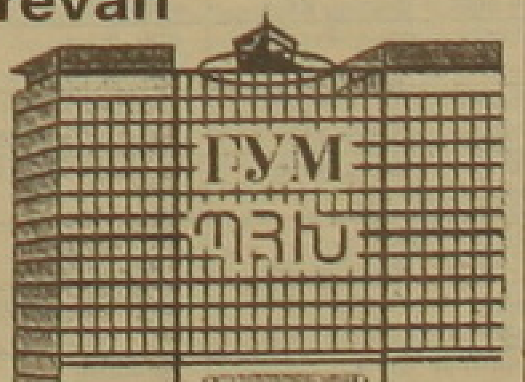

Պետական հանրախանութի (ԳՈՒՄ) տարածքում

Տեղեկությունների համար զանգահարել 56 29 21, 54-10 68

... տեղադրում եւ երաշխիքային սպասարկում

որակը՝ գնից բարձր

ԱՆՏԵՆԱՆԵՐԻ

(Ա1+, НТВ, ТВ 6, МУЗ ТВ, ՍԻՆԵՄԱՔՍ, Երեւան, ԱՀ, ՀԼ, Պրոմ., ОРТ, ԱՐ եւ այլն)

Հեռ. 63-06-84:

Հայաստանի կենտրոնական դեպոզիտարիան

հայտարարում է լոկալ ցանցի ադմինիստրատորի աշխատատեղի մրցույթ: Մասնակիցները պետք է համապատասխանեն հետեւյալ պայմաններին. մինչեւ 35 տարեկան, բարձրագույն մասնագիտական կրթությամբ, համակարգչային տեխնիկայի իմացություն՝ լոկալ ցանցերի բնագավառում, համակարգչային ցանցերի հետ աշխատելու փորձ, անգլերեն, ռուսերեն լեզուների իմացություն:

Դիմումները ներկայացնել մինչեւ ս. թ. նոյեմբերի 20-ը, ժամը 17:00:

Հասցեն՝ Փ. Բուզանդի 1: Հեռ.՝ 56 64 46:

ՀԵՌՈՒՍՏԱՑՈՒՑԱԴՐԵՐ

10 նոյեմբեր

9.00 Հայլուր
9.20 Հեռուստասերիալ «Մեղքերի թողություն»
10.10 Շոու «1-02»
10.30 Երգում է Էլլադա Չախոյանը
11.00 Գ/Ֆ «Անհանգիստ աղեղնավորը» (Ռուսաստան)
12.40 Բարի ախորժակ
13.00 Հայլուր
13.20 Կռունկ-2000
17.00 Հայլուր
17.20 «Լեգո» հեռուստամրցույթ
17.40 Մուլտֆիլմ «[illegible]»
18.00 Կապիտալ
18.30 Համայնապատկեր
19.00 Հանգույց
19.20 Պարմանի
19.50 Բժիշկ եւ հիվանդություն
20.20 Թեմական կյանք
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 1 լուր
21.50 XX դարի 100 հայերը. Հովհաննես Թումանյան
21.55 Հեռուստակրպակ
22.05 Հեռուստասերիալ «Մեղքերի թողություն»
23.00 Ռուբիկոն+
23.40 Հայլուր
00.00 Հայլուր (ռուսերեն)
00.05 Հայլուր (անգլերեն)
00.15 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.00 Գ/Ֆ «Էլ ինչ սեր, եթե բոլորին սեքս է պետք» (Իտալիա)

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

08.00 Բարի լույս, Հայաստան (8.30, 9.30 Լրաբեր)
10.00 Սերիալ «Մոռենա Կլարա»
10.45 «Ձեղնահարկ»
17.00 Մուլտֆիլմ
17.20 Մանկական ժամ. սերիալ «Քեթի Կուփի պատմությունները», սերիալ «Գուլիվերի ճանապարհորդությունը»
18.05 Սերիալ «Մոռենա Կլարա»
19.00 «Երաժշտական ձեւավորումը... Էդուարդ Հարությունյանի»
19.10 Մորիս Ռավել. Վալս
19.30 «Լինենք մանկանը բարեկամ»
20.00 Լրաբեր
20.35 Օրը
21.35 «1-02»
21.45 Համերգ. Քլեթըն
22.00 «Ընտանեկան» լոտո
23.30 Ջազ
24.00 Լրաբեր
00.15 Գիշերային ծրագիր «Սեկտոր PRO»
01.15 Տարաժամ կինո. Գ/Ֆ «Ամերիկյան գեղեցկություն»

09.30 Սուրհանդակ (կրկնություն)
10.00 Տոմար
11.30 Աստարեզ (կրկնություն)
19.05 Չոջիկ
19.30 Սուրհանդակ
20.00 Մուլտֆիլմ
20.10 Մեյ-դեյ
20.30 Աստարեզ
21.10 Օլյայի ծրագիրը
21.30 Սուրհանդակ
22.05 Գ/Ֆ «Կավալերները» (կոմեդիա)
00.00 Սուրհանդակ
00.35 Ակնթարթ
00.40 Գ/Ֆ «Էրոտիկայի քողի տակ» (էրոտիկա) (Ավարտին Սուրհանդակ)

7.00 Բարի առավոտ
10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 01.40 Նորություններ
10.20, 17.50 Սերիալ «Բաբելոնյան աշտարակ»
16.20 Հրաշքների աշխարհ. «Կախարդական դիմանկարը»
19.25 «Բաղնիքի անուշ»
20.00, 22.45 Համերգ նվիրված Միլիցիայի օրվան
22.00 Ժամանակ
01.55 Գ/Ֆ «Ոստիկանը» (դերերում Ա. Դելոն, Կ. Դընյով, Ֆրանսիա, 1971 թ.)

РТР

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 00.00 Լուրեր
7.15-9.40 Բարի լույս, Ռուսաստան
7.20, 8.15 Ընտանեկան նորություններ
7.50, 9.50 Քաղաքային նորություններ
8.30 Հարցերի բյուրո, պատասխանների բյուրո
8.50, 10.15 Սեւով սպիտակի վրա
9.30 Հազար եւ մեկ օր
10.20 Հերթապահ բաժանմունք
10.35 Մուլտսերիալ «Դրակուլայի ժառանգները»
11.00 Սերիալ «Մանուելա»
12.30 «Սանտա Բարբարա»
13.30 Թոք-շոու «Ինչ է ուզում կինը»
14.00 Նոր «Հին բնակարան»
15.30 «Սեւ մարգարիտ»
16.25 Սերիալ «Հարուստներն ու նշանավորները»
17.25 Սերիալ «Ընկերները-1»
18.30 Գ/Ֆ երեխաների համար «Խուլիգանները» (ԱՄՆ)
20.00 Սերիալ «Սիրո պատմություն»
21.30 Մանրամասներ
21.50 Ալլա Պուգաչովայի տոնական համերգը նվիրված Միլիցիայի օրվան
00.30 Լուրերից հետո
00.40 «Ուրբաթ երեկո»
02.20 Հերթապահ բաժանմունք

Կորել է «Սեւան» ՍՊԸ-ի կլոր կնիքը եւ անկյունակնիքը՝ գրանցված Արարատի շրջանում: Համարել անվավեր:

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄՐՑՈՒՅԹՈՎ ԵՎ ԲԱԺՆԵՏՈՄՍԵՐԻ ԱԶԱՏ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅԱՄԲ ՄԱՍՆԱՎՈՐԵՑՄԱՆ Է ՆԵՐԿԱՅԱՑՆՈՒՄ

N	Ձեռնարկության անվանումը	Հասցեն	Գործունեության տեսակը	Մասնավորեցման ձևը	Մասնավորեցվող գույքի գնահատվ. արժեքը (հազ. դրամ)	Մասնավորեցվող գույքի նվազ. գինը (%) (հազ. դրամ)	Մասնավորեցվող բաժնետոմսերի քանակը (հատ)	Պարտավորություններ (հազ. դրամ)	Տեղեկատ. (ազդագիր) հրապար.	Մասնավորեցման սկիզբը	Մասնավորեցման ավարտը	Զբաղեցրած հողատարածքը /հա/
1	«Հայնավթամթերք» ՀՆՊՁ» ՊՓԲԸ-ի Մասիսի բազայի թիվ 3 ավտոլցակայան	ք. Երեւան Ադմիրալ Իսակովի 13	հեղուկ վառելանյութի վաճառք	դասական աճուրդ	7913	-	-	-	20.10.00	-	10.11.00	105մ
2	«Մանկապարտեզի համալիր» ԱՇՕ	Գեղարքունիքի մարզ, գյուղ Հայրավանք	չի ծավալում	մրցույթ	9749	2437	-	չունի	20.10.00	-	24.11.00	0.6
3	«Ջաջուռածուխ» ԵՀԸ, «Կարին Գեո» ՊՓԲԸ-ի 2 անգար	Շիրակի մարզ Ջաջուռի հանքավայր	չի ծավալում	մրցույթ	3910	1955	3910	չունի	20.10.00	-	24.11.00	0.23
4	«Գետափի դոմդակայանի շենք» ԱՇՕ գյուղ Գետափ	Վայոց Ձորի մարզ,	չի ծավալում	մրցույթ	88	-	-	չունի	20.10.00	-	28.11.00	0.5
5	«Բագարանի դոմդակայան» ԱՇՕ գյուղ Բագարան	Արմավիրի մարզ	չի ծավալում	մրցույթ	469	-	-	չունի	20.10.00	-	28.11.00	0.16
6	«Էներգոհիմնաստատություն» ՓԲԸ	Արմավիրի մարզ, ք. Մեծամոր ՀԱԷԿ	մոնտաժային աշխատանքներ	ԲԱԲ	92060	25%-ից ավելի	92060	58723	20.10.00	29.10.00	04.12.00	չունի
7	«Ուտիք» ՓԲԸ գ. Նորաշեն	Տավուշի մարզ,	ռադիոսարքավորումների արտ.	ԲԱԲ	3861	25%-ից ավելի	3089	3879	20.10.00	29.10.00	04.12.00	չունի
8	Արխիվային վարչության «Կիսակառույց շենք» ԱՇՕ	ք. Երեւան Բաղրամյան 59գ	չի ծավալում	մրցույթ	79290	45000	-	չունի	20.10.00	-	05.12.00	0.05
9	Լուծարվող Թալինի «Արտին» ՓԲԸ-ի գույք	Շիրակի մարզ, ք. Թալին Մեխանիզատորների 10	ռադիոէլեկտրոն. սարքավորում. արտադրություն	մրցույթ	85130	21283	-	-	28.10.00	-	08.12.00	3,
10	Լուծարվող «Արմավիրի թռչնաբուծական ֆաբրիկա» ՓԲԸ-ի գույք	Արմավիրի մարզ գյուղ Եղեգնուտ	թռչնաբուծություն	մրցույթ	401167	100292	-	-	28.10.00	-	08.12.00	161
11	Լուծարվող «Հովտաշատի կաթնային տնտեսություն» ՓԲԸ-ի գույք	Արարատի մարզ, գյուղ Հովտաշատ	անասնապահություն	մրցույթ	94521.4	47260.7	-	-	28.10.00	-	08.12.00	6.3
12	Լուծարվող «Բնակկոմունտնտես» ՀՄ-ի «Հայնորոգշին» ՊՁ-ի Գյումրիի ԴՁ-ի օժանդակ տնտ. գույք	Շիրակի մարզ ք. Գյումրի Ղարիբջանյան խճուղի	շինվերանորոգ. աշխատանք	մրցույթ	13443	3360	-	-	28.10.00	-	12.12.00	0.61
13	Լուծարվող «Կապանի տպարան» ՓԲԸ-ի գույք	Սյունիքի մարզ, ք. Կապան Արզումանյան 1նրբ.	տպագրական աշխատանք	մրցույթ	14482	7241	-	-	28.10.00	-	12.12.00	0.2
14	Լուծարվող «Իջեւան շինարարական» ՓԲԸ-ի գլխամասի գույք	Տավուշի մարզ, ք. Իջեւան Երեւան-Թբիլիսի խճուղի	շինարարական աշխատանք	մրցույթ	16115	5490	-	-	28.10.00	-	15.12.00	1
15	Լուծարվող «Իջեւան շինարարական» ՓԲԸ-ի Ազատամուտի արտադրամասի գույք	Տավուշի մարզ Ազատամուտ ավան	շինարարական աշխատանք	մրցույթ	58349	19510	-	-	28.10.00	-	15.12.00	4
16	Լուծարվող «Հայէլեկտրամոնտաժ» ՓԲԸ-ի Վանաձորի ԴՁ-ի գույք	Լոռու մարզ, ք.Վանաձոր Գործարանային 1	շինմոնտաժային աշխատանք	մրցույթ	48495	24248	-	-	28.10.00	-	15.12.00	0.55

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ԵՆ

N	Ձեռնարկության անվանումը	Հասցեն	Գործունեության տեսակը	Մասնավորեցման ձևը	Մասնավորեցվող գույքի գնահատվ. արժեքը (հազ. դրամ)	Մասնավորեցվող գույքի նվազ. գինը (%) (հազ. դրամ)	Մասնավորեցվող բաժնետոմսերի քանակը (հատ)	Պարտավորություններ (հազ. դրամ)	Տեղեկատ. (ազդագիր) հրապար.	Մասնավորեցման սկիզբը	Մասնավորեցման ավարտը	Զբաղեցրած հողատարածքը /հա/
17	«Ապարանի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Արագածոտնի մարզ ք. Ապարան	ավտոծառայություն	ԲԱԲ	38181	50 %-ի չափով	38181	13279	-	-	-	0,77
18	«Ստեփանավանի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Լոռու մարզ, ք. Ստեփանավան, Բաղրամյան 145	տրանսպորտային ծառայություն	ԲԱԲ	62735	50 %-ի չափով	62735	1644	-	-	-	1,7
19	«Բերդի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Տավուշի մարզ, ք. Բերդ, Մաշտոցի 6	տրանսպորտային ծառայություն	ԲԱԲ	30821	25 %-ից ավելի	30821	2957	-	-	-	1,495
20	«Ջերմուկի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Վայոց Ձորի մարզ ք. Ջերմուկ	բեռնաուղեւորա փոխադրում	ԲԱԲ	62046	25 %-ից ավելի	62046	4730	-	-	-	2,4
21	«Գորիսի ԲՈՒԱՏ» ՊՓԲԸ	Սյունիքի մարզ, ք. Գորիս Առաքելյան 30	բեռնաուղեւորա փոխադրում	մրցույթ	64798	25 %	64798	7073	-	-	-	1,7
22	«Երեւանի թիվ 7 բեռնատար ավտոտրանսպորտային» ՊՓԲԸ	Երեւան, Արին Բերդի 5-րդ նրբ., 10	տրանսպորտային ծառայություն	ԲԱԲ	62597	25 %-ից ավելի	62597	5045	-	-	-	5,44
23	«Տրանսպասարկում» ԲԲԸ-ի պետական բաժնեմասը	Երեւան, Թեյշեբաինի 9	շինարարություն	ԲԱԲ	56552	25 %-ից ավելի	56552	3642	-	-	-	2,2124
24	«Արմավիրի ռեզերվային նավթամթերքներ» ՓԲԸ	Արմավիրի մարզ, ք. Արմավիր, 1 փողոց, 27	նավթամթերքի վաճառք	ԲԱԲ	42670	25 %-ից ավելի	42670	3142	-	-	-	10
25	«Լեռնագործ» ՓԲԸ-ի պետական բաժնեմասը	Լոռու մարզ, գ. Քարկոփ	շին. իրերի արտադրություն	մրցույթ	39592	25 %	39592	28908,9	-	-	-	15,666
26	«Վարդենիսշին-2» ՊՓԲԸ-ի պետական բաժնեմասը	Գեղարք. մ, ք. Վարդենիս Լեռնագործների 17ա	շինվերանորոգման աշխատանք	ԲԱԲ	2952	25 %-ից ավելի	2952	2795	-	-	-	0,4435
27	«Գլխամասային նորոգման շինարարական» ՊՓԲԸ	Երեւան, Վարդանանց 2-րդ փակ. 8ա	շինարարություն	մրցույթ	10899	25 %	10899	3865	-	-	-	չունի
28	«Վեդու ստոմատոլոգիական պոլիկլինիկա» ՊՓԲԸ	Արարատի մարզ, ք. Վեդի, Պուշկինի 14	ստոմատոլոգ. ծառայություն	մրցույթ	9077	25 %	9077	1242	-	-	-	չունի
29	«Մասիսի ստոմատոլոգիական պոլիկլինիկա» ՊՓԲԸ	Արարատի մարզ, ք. Մասիս, Դպրոցականների 5	բուժսպասարկում	մրցույթ	14900	50 %	14900	1763.6	-	-	-	0,07
30	«Կոտայքառոտաս» ՊՓԲԸ-ի «Գառնի» ճամբարի գույք	Կոտայքի մարզ, ք. Ծաղկաձոր, Մագիստրոսի փ.	հանգստի կազմակերպում	մրցույթ	7992	75 %	5994	չունի	-	-	-	0,71
31	«Ջերմուկի հյուրանոց» ՊՓԲԸ	Վայոց Ձորի մարզ, ք. Ջերմուկ	հյուրանոցային սպասարկում	մրցույթ	74093	25 %	18523	4015	-	-	-	0,15

Մասնավորեցման Ծրագիր Հայաստանի Հանրապետությունում

Privatization Project In the Republic of Armenia

Համառոտումներ. ԲԱԲ - բաժնետոմսերի ազատ բաժանորդագրություն, ԲՈՒԱՏ - բեռնաուղ-ուղեւավտոտրանսպորտային, ԱՇՕ - անավարտ շինարարության օբյեկտ.

Ազատ բաժանորդագրությամբ եւ մրցույթով մասնավորեցմանը մասնակցելու համար խնդրում ենք դիմել ՀՀ պետական գույքի կառավարման նախարարության աճուրդի կենտրոններ հետեւյալ հասցեներով ք. Երեւան, Սայաթ-Նովա 8, Մաշտոցի 42ա, հեռ. 587983, 560264,521560

Լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար դիմել ՀՀ պետական գույքի կառավարման նախարարության մասնավորեցման գլխավոր վարչություն, Երեւան, Կառավարական տուն 2 /հեռ 56 29 33,52 37 15,56 33 42, Ինտերնետային էջ http:// www.privatization.am,tender@arminco.com/:

Հայտարարության նպատակը "ողջ էլեկտրոնական տեղեկագրերը հրապարակվել են «Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթի հատուկ թողարկումներում:

Նախարարությունը ողջունում է մասնավորեցման հետ կապված Հայաստանի տնտեսության մեջ ներդրումային յուրաքանչյուր առաջարկ եւ պատրաստ է այն քննարկել շահագրգիռ բոլոր կողմերի հետ:

Web site http://www.privatization.am

Հետեւեք ՀՀ պետական գույքի կառավարման նախարարության հայտարարություններին

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1361 Տպաքանակը 3000 Ստորագրված է տպագրության 8. 11. 2000 Գինը 100 դրամ